

AVOIN PÄIVÄKOTI LAPSIPERHEIDEN ARJESSA

Pirkko Tissari

Opinnäytetyö
Marraskuu 2009

Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaali- ja terveysala

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JAMK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tekijä(t) TISSARI, Pirkko	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 25.11.2009
	Sivumäärä 54	Julkaisun kieli suomi
	Luottamuksellisuus () saakka	Verkojulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi AVOIN PÄIVÄKOTI LAPSIPERHEIDEN ARJESSA		
Koulutusohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) HINTIKKA, Timo ja KÄPPI, Meeri		
Toimeksiantaja(t) Mannerheimin Lastensuojeluliitto Jyväskylän yhdistys ry		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyöni oli tilaustyö Mannerheimin Lastensuojeluliitto Jyväskylän yhdistys ry:lle. Työn tavoite oli selvittää Perhekeskus Tourutuvan avoimen päiväkodin tarpeellisuutta lapsiperheiden tukimuotona. Avoin päiväkotitoiminta tarjoaa avointa varhaiskasvatusta kolmena päivänä viikossa ja on tarkoitettu kaikille alle kouluikäisille lapsille ja heidän perheilleen.</p> <p>Tutkimustehtävänä oli selvittää avoimen päiväkodin merkitystä lapsiperheen sosiaalisessa verkostossa ja miten avoimen päiväkodin toiminta ja sieltä saatu vertaistuki ovat tukeneet vanhemman arjessa jaksamista.</p> <p>Opinnäytetyön teoriatieto on kirjoitettu lapsiperheen arjesta, avoimesta varhaiskasvatuksesta ja Mannerheimin Lastensuojeluliitosta. Tutkimuksen toteutin keväällä 2009 Perhekeskus Tourutuvan avoimessa päiväkodissa strukturoidun kyselykaavakkeen muodossa. Tulokset analysoin Excel taulukkolaskentaohjelmaa hyödyntäen.</p> <p>Tutkimustulokset osoittavat avoimen päiväkodin olevan merkityksellinen lapsiperheiden tukimuoto. Suurin käyttäjäryhmä muodostuu kotona 1- 2- vuotiasta lastaan hoitavista äideistä. Avoimella päiväkodilla on tärkeä tehtävä vertaistuen tarjoajana ja yhteisöllisyyden kokemisen mahdollistajana sekä vanhempien että lasten sosiaalisten suhteiden luojana. Vanhempien arkeen avoimella päiväkodilla on positiivinen vaikutus.</p> <p>Jatkotutkimusaiheena nousee esille selvittää esimerkiksi yksinhuoltajien, maahanmuuttajataustaisten perheiden ja nuorten lapsiperheiden aktiivisuutta avointen varhaiskasvatuspalveluiden käyttäjinä.</p>		
Avainsanat (asiasanat) lapsiperhe, arki, avoin varhaiskasvatus, Mannerheimin Lastensuojeluliitto		
Muut tiedot		

Author(s) TISSARI, Pirkko	Type of publication Bachelor's Thesis	Date 25.11.2009
	Pages 54	Language Finnish
	Confidential () Until	Permission for web publication (X)
Title THE SIGNIFICANCE OF OPEN KINDERGARTEN FOR FAMILIES WITH CHILDREN AT HOME		
Degree Programme The Degree Programme in Social Services		
Tutor(s) HINTIKKA, Timo and KÄPPI, Meeri		
Assigned by Mannerheim League for Child Welfare, Jyväskylä unit		
<p>Abstract</p> <p>This thesis was a commissioned work for the Jyväskylä unit of the Mannerheim League for Child Welfare. The aim was to examine the significance of the open kindergarten in Perhekeskus Tourutupa for families with children at home. The open kindergarten in Perhekeskus Tourutupa offers open early childhood education on three weekdays for all families with children at home.</p> <p>The research task was to examine the role of the open kindergarten's peer groups in the social relationship network of the families. The focus was on discovering how the activities of the open kindergarten and the peer support given by the kindergarten affected the families in coping with their ever-day life.</p> <p>The theoretical background of the thesis dealt with the every-day life of families with children, open early childhood education and the Mannerheim League for Child Welfare. The data for the study was collected by using a structured questionnaire at the open kindergarten in Perhekeskus Tourutupa in the spring 2009. The results were analyzed with the help of the Excel- program.</p> <p>The results of the study seem to suggest that the open kindergarten's activities are meaningful for families with children at home. The biggest group of users is housemothers with 1 or 2- year old children. The open kindergarten offers peer support, a sense of community and relationships for both parents and children. The parents felt that the kindergarten had a positive effect on their life.</p> <p>With regard to further research it would be useful to study the activeness of single parents, young parents and immigrant parents to take part in open early childhood education.</p>		
<p>Keywords</p> <p>Families with children at home, daily life, open early childhood education, Mannerheim League for Child Welfare</p>		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	3
2	LAPSIPERHEEN ARKI.....	4
2.1	Arjen eri osa-alueiden ja ajankäytön hallinta lapsiperheessä	4
2.2	Vanhemmuuden toteuttaminen	6
2.3	Sosiaaliset suhteet ja vertaistuki voimavaran lähteenä lapsiperheessä	9
3	AVOIN VARHAISKASVATUS	12
3.1	Leikkitoiminnasta avoimeen varhaiskasvatukseen	12
3.2	Vasu eli varhaiskasvatussuunnitelman perusteet.....	13
3.3	Päivähoitolaki.....	14
3.4	Kunnat, seurakunnat, järjestöt ja yksityiset palveluntuottajat avoimien varhaiskasvatuspalvelujen tarjoajana.....	16
3.5	Avoimen varhaiskasvatuksen kehittämistarpeet.....	18
4	MANNERHEIMIN LASTENSUOJELULIIITTO	20
4.1	Perustietoa Mannerheimin Lastensuojeluliitosta	20
4.2	Perhekeskus Tourutuvan avoin päiväkotia	21
4.3	Perhekeskus Tourutupa keskustelussa Jyväskylän seudulla	23
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	25
5.1	Tutkimuksen lähtökohtia	25
5.2	Aikaisempia tutkimuksia Perhekeskus Tourutuvasta	25
5.3	Tutkimustehtävä, tutkimusongelmat ja tutkimuskohde	27
5.4	Tutkimusmenetelmä	28
5.5	Aineiston käsittely ja analysointi	29

5.6	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	30
6	TUTKIMUSTULOKSET	31
6.1	Kyselyyn osallistuneiden taustatietoja.....	31
6.2	Kyselyyn osallistuneiden sosiaalinen verkosto.....	33
6.3	Avoin päiväkotikiertue vertaistuen antajana ja tukena arjessa.....	35
6.4	Avoimen päiväkodin merkitys perheiden arjessa.....	37
6.5	Johtopäätökset tuloksista	40
7	POHDINTA	42
	LÄHTEET	47
	LIITTEET	50
	LIITE 1 Opinnäytetyön kyselykaavake.....	50

KUVIOT

KUVIO 1.	Suomen varhaiskasvatuksen järjestelmä	18
KUVIO 2.	Käyntikerrat avoimessa päiväkodissa	32
KUVIO 3.	Lasten ikäjakauma	33
KUVIO 4.	Osa sosiaalista verkostoa	34
KUVIO 5.	Vertaistuen tarjoajana	35
KUVIO 6.	Vertaistukea muualta.....	36
KUVIO 7.	Vaikutus arjen voimavaroihin	37
KUVIO 8.	Merkitys elämässä	38
KUVIO 9.	Käynneissä tärkeää	39

1 JOHDANTO

Lapsiperheiden hyvinvoinnista ja palveluista keskustellaan yhteiskunnallisella tasolla usein. Paljon puhutaan lapsiperheiden tukemisesta tai tuen puutteesta. Myös Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelmassa 2007- 2011 korostetaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin olevan yksi suomalaisen yhteiskunnan menestystekijä. Hyvinvointiyhteiskunnan tehtävänä on lapsiperheiden kasvatustehtävän tukeminen, turvallisten elinolosuhteiden luominen sekä jokaisen lapsen ja nuoren terveen kasvun ja kehityksen turvaaminen. Jokaisen lapsen ja nuoren hyvinvointi on itsearvoinen tavoite. (Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2007- 2011 2007, 15.)

Kuitenkin käytännön tasolla kuntien harjoittama perhepolitiikka ei välttämättä vastaa keskusteluissa esiin nouseviin arvoihin. Mannerheimin Lastensuojeluliitto Jyväskylän yhdistys ry:n ylläpitämä Perhekeskus Tourutupa on noussut viimeisen vuoden aikana useasti keskustelun aiheeksi Jyväskylän seudulla. Tourutupa on avointa varhaiskasvatusta tarjoava perheiden tukimuoto. Tourutuvalla on pitkä historia ja se on saavuttanut suuren suosion käyttäjien keskuudessa. Kuitenkin toiminnan jatkuminen on aika ajoin ollut epävarmaa muun muassa Jyväskylän kaupungin miettiessä kantaansa toiminnan tukemiseen yleisen taloudellisen tilanteen kiristymisen myötä. (Nykänen 2008.)

Tutkimukseni avulla kartoitan Tourutuvan avointa päiväkotia käyttäneiden vanhempien kokemuksia avoimen päiväkodin toiminnasta. Erityisen tarkastelun kohteena on vanhempien kokemus avoimen päiväkodin toiminnan ja sieltä saadun vertaistuen vaikutuksesta vanhemman arjessa jaksamiseen, sekä avoimen päiväkodin sijoittumisesta lapsiperheen sosiaaliseen verkostoon. Tutkimukseni toteutin perhekeskus Tourutuvalla keväällä 2009 strukturoidun kyselykaavakkeen avulla.

Tutkimukseni teoriaosassa käsittelen lapsiperheen elämää nyky- Suomessa, avointa varhaiskasvatusta, Mannerheimin lastensuojeluliittoa ja perhekeskus Tourutupaa. Aihe on yhteiskunnallisesti ajankohtainen ja omaa ammatillisuuttani tukeva. Avoimelle varhaiskasvatukselle haetaan yhteisiä valtakunnallisia käytänteitä. Avoin varhaiskasvatus voidaan nähdä yhtenä ennaltaehkäisevän perhetyön muotona. Omassa koulutuksessa on keskitytty hyvin vähän avointen varhaiskasvatuspalveluiden käsittelemiseen, minkä vuoksi opinnäytetyöni aihe on ollut oman ammatillisen kehittymiseni kannalta tärkeä.

2 LAPSIPERHEEN ARKI

2.1 Arjen eri osa-alueiden ja ajankäytön hallinta lapsiperheessä

Arki kuuluu ihmisen jokapäiväiseen elämään, se on aina läsnä, mutta silti niin vaikea tavoittaa. Arki voi sujua kevyesti ja huomaamatta, jolloin siihen ei tule kiinnitettyä huomiota. Arki on ihmiselle välttämätöntä, mutta samanaikaisesti myös uuvuttavaa. Totutut tavat antavat ihmiselle mahdollisuuden hallita arkeaan ajattelematta sitä tarkemmin. Kuitenkin arki voi muodostua turhauttavaksi kokemukseksi asioiden toistuvasta jatkumosta. Tällöin arjesta tulee taakka. Ihminen havahtuu siihen, että arki ei pyörikään itsestään, vaan jonkun on aina kannettava vastuu arjen pyörittämisestä. (Jokinen 2005, 10–11.)

Kun perheeseen syntyy lapsi, joutuvat vanhemmat väistämättä pohtimaan omaa arkeaan uudestaan. Koko perheen hyvinvointi tulisi olla näiden arvojen ja valintojen ehtona. (Matilainen 2008, 11.) Arjen muodostumiseen on aina liittynyt kysymys sukupuolten välisestä työnjaosta. Pitkään kodin arjen pyörittäminen on ollut naisten aluetta. (Jokinen 2005, 14.)

Röngän, Malisen ja Lämsän (2009) mukaan lapsiperheiden arjesta käytettävät ilmaisut, kuten arjen rumba, hulabaloo ja hässäkät, kuvaavat hyvin pikkulapsiperheen arkea. Päivärytmi toistuu rutiininomaisesti viikosta toiseen. Heidän mukaansa kunkin perheen arki muotoutuu perheen sisäisten asioiden ja muiden elämänalueiden yhteensovittamisesta. (Rönkä ym. 2009, 12–13.) Ajankäytön tarkka koordinointi luo elämään tunteen ainaisesta kiireestä, jolloin vastapainoksi tarvitaan tietoista pysähtymistä. (Rönkä ym. 2009, 201.)

Rönkä ja muut (2009) mukaan lapsiperheiden haasteet syntyvät usein perhe-elämän ja muiden elämänympyröiden yhteensovittamisesta. Ongelmatilanteiksi muotoutuvat erilaiset siirtymätilanteet, ainainen kiire, kunkin perheen jäsenen omien aikataulujen ja työaikojen yhteensopivuus, sekä vanhemman oma väsymys. Myös neuvottelevammaksi muuttunut kasvatuskulttuuri luo omat paineensa lapsiperheen elämään. (Rönkä ym. 2009, 15–17.)

Lapsiperheen arjessa tapahtuu paljon perheenjäsenten välistä tunteiden siirrantää, tunteiden ja tunneilmapiirin työstämistä. Elämisen aikatauluja ja rytmejä joudutaan yhteen sovittamaan, jotta saadaan luotua arkea, jossa toteutuvat asiat, joita pidetään tärkeinä. Kussakin perheessä on ajoittaista vaihtelua arjen kokemisessa joko toimivaksi tai vaikeaksi. (Rönkä ym. 2009, 13.)

On kotona oleva vanhempi sitten äiti tai isä, oleellista on arjessa jaksaminen. Hyvin sujuva arki voi olla koko perheen voimavara. Perheissä on kuitenkin paljon neuvottomuutta ja ongelmatilanteita, jotka yhdessä työelämän ja muiden arjen elementtien kanssa syövät vanhempien jaksamista. Lähtökohtana lapsiperheen arkeen pidetään rutiineja, jotka synnyttävät elämään myönteisen kierteen. (Matilainen 2008, 11–13.)

Arjen vastuun jakaminen puolisoitten kesken on kunkin perheen sisäinen asia. Näillä vastuun jakamisen järjestelyillä voidaan nähdä olevan merkittävä vaikutus perheen hyvinvoinnin kannalta. Yhteiskunnan arvomaailma heijastuu

näihin ratkaisuihin esimerkiksi vallitsevien sukupuoliroolien myötä. Myös yhteiskunnan tarjoamiin palveluihin tarttuminen on usein kunkin perheen omista valinnoista kiinni. Pienten lasten perheissä arjen toimivuutta haetaan laittamalla asioita tärkeysjärjestykseen, luomalla perheen sisäisiä selviytymiskeinoja esimerkiksi ajankäytön osalta, ja muodostamalla elämään rutiineja. (Rönkä ym. 2009, 142–145.)

Työn ja perhe- elämän yhteensovittaminen on lapsiperheitä kuormittava tekijä. Työn koetaan vievän liikaa aikaa perhe- elämältä. Epäsäännölliset työajat sekä yö- ja vuorotyöt haastavat pienten lasten perheitä. Yksilöllä voidaan ajatella olevan monenlaisia rooleja niin työelämässä kuin kotona. Näiden roolien yhdistämisessä onnistuminen vaikuttaa siihen, kuinka se kuormittaa yksilöä. Ihanteellista olisi löytää tasa-paino, jolloin työn ja perheen roolien välillä ei ole ristiriitoja. (Rönkä ym. 2009, 126- 131.)

Työn kuormittavuudella voidaan nähdä olevan vaikutusta vanhemman ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen. Ylikuormittuneisuus voi heijastua vanhemman voimavaroihin toteuttaa vanhemmuuttaan, kun taas puolestaan myönteiset kokemukset työstä tuovat positiivista energiaa vanhemmuuden toteuttamiseen. (Rönkä ym. 2009, 140.)

2.2 Vanhemmuuden toteuttaminen

Suomalaisessa yhteiskunnassa esiintyy erilaisia hyvän äitiyden, isyyden ja lapsuuden normeja. Niin taloudelliset, poliittiset, kulttuuriset kuin uskonnolliset syyt ovat johtaneet nykyisin Suomessa esiintyviin perhemalleihin ja perheiden toimintatapoihin. Yleisenä piirteenä voidaan nähdä tasa-arvoinen suhde niin miehen ja naisen kuin vanhemman ja lapsen välillä. Suomessakin esiintyvistä perhemallista voidaan käyttää termiä pohjoismainen perhemalli, jonka historiasta löytyvät avioerojen, avoliittojen ja naisten ansiotyön yleistyminen. Suomalaisella perhepolitiikalla pyritään vastaamaan näiden perhemuotojen ja

– ideologioiden moninaisuuteen. Suomalaisessa perhepolitiikassa halutaan mahdollistaa perheiden oikeus kahden elättäjän ja kahden hoitajan malliin. Tätä mallia tukevasta perhepolitiikasta esimerkkinä on kaikille tarjolla oleva julkinen päivähoito ja perhevapaat. (Takala 2005, 50–51.)

Lapsiperheen vanhemmat ovat nykyisin hyvin tietoisia vanhemmuudestaan ja perhettä ja lapsikeskeisyyttä pidetään tärkeänä. Kuitenkin käytännön tasolla jokaisen perheen arjesta löytyy ennakoimattomuutta ja epäjohdonmukaisuutta, mikä vaikuttaa perheen arjen muotoutumiseen. (Rönkä ym. 2009, 15.) Lapsikeskeisyys luo myös paineita lapsiperheisiin. Ainainen lasten tarpeiden huomioiminen rasittaa vanhempia. Lapsille halutaan jättää lapsuudesta hyvät muistot, minkä seurauksena vanhemmat kamppailevat toiveiden ja todellisuuden välissä. Mielikuva perheen keskeisestä laatuajasta asettaa paineita perheen ajankäytölle. (Rönkä ym. 2009, 200–201.)

Tunteiden merkitystä lasten kasvatuksessa ja perheenjäsenten toiminnassa on alettu korostamaan. Yksilön henkisen hyvinvoinnin merkitystä koko perheen hyvinvointiin korostetaan. Perhe onkin monenlaisten eri ympäristön tapahtumien aiheuttamien tunteiden ”sulatusuuni”. Nykyisin keskitytään erityisesti perheen sisäisten tunneilmaisun tapoihin. (Rönkä ym. 2009, 205–207.)

Vanhemmuudessa tunnetyötä tehdään jatkuvasti ja erilaisia tunteita työestetään päivittäin. Tunteisiin vaikuttavat esimerkiksi lapsen käyttäytyminen ja ympäristön antama tuki. Vanhemman kokemat tunteet voivat olla ristiriidassa yleisen käsityksen ”hyvän vanhemman” kokemien tunteiden kanssa. (Rönkä ym. 2009, 232.)

Vanhemman henkisen hyvinvoinnin tila vaikuttaa vanhemman kykyyn toimia kasvattajana toivomallaan tavalla. Vanhemman henkinen hyvinvointi voidaan nähdä tärkeimpänä vanhemmuuteen vaikuttavana tekijänä. Esimerkiksi vanhemman kokema stressi vaikuttaa vanhemmuuden laatuun. Vanhemman

kokeman stressin takaa voi löytyä kokemus vanhemmuuden rajoittavuudesta suhteessa itsensä toteuttamiseen muilla elämänalueilla tai voimattomuuden kokemuksiin vanhempana toimimisessa. Myös suurten elämänmuutosten ja vaikeiden olosuhteiden myötä syntyvä stressi vaikuttaa vanhemman arjessa jaksamiseen. Kuitenkin tulisi kiinnittää huomiota vanhemmuuden stressiin myös arkisemmalla, päivittäisellä tasolla. Vanhemman elämään kuuluvien askareiden sekä perhe- elämään kuuluvien haastavien hetkien suhdetta epäsuotuisaan vanhemmuuteen, sekä vanhemman ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen ja sitä kautta lapsen kehitykseen, ei tulisi unohtaa. (Rönkä ym. 2009, 56–57.)

Arjessa jaksamisen kannalta tärkeitä ovat vanhemman ja lapsen yhteiset hyvät kokemukset. Näitä kokemuksia ovat Röngän ja muut (2009) mukaan vanhemman ja lapsen väliset kahdenkeskiset hetket ja lapsen kasvun ja oppimisen seuraaminen. Myös lapsen vanhemmalleen osoittamat läheisyyden ja hellyyden tarpeet, sekä lapselle ominaiset piirteet kuten iloisuus ja mielikuvituksellisuus tuovat voimia vanhemman arkeen. (Rönkä ym. 2009, 64.)

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelmassa 2007- 2011 nostetaan esille vanhempien ensisijaista vastuuta lastensa kasvatuksessa. Kuitenkin vanhempien kasvatusvastuulle olisi annettava tukea niin, että lasten ja perheen hyvinvointi paranee. Tukea tulisi olla tarjolla niin ongelmatilanteissa kuin jo ennaltaehkäisevinä toimina. Vanhempien vaikeudet omassa elämässään ja kasvatustehtävässään löytyvät usein lasten pahoinvoinnin taustalta. (Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2007- 2011 2007, 14.)

Vanhempia ei tulisi jättää yksin toteuttamaan vanhemmuutta. Yhteiskunnassa tulisi toteuttaa ja kehittää tapoja ja toimintamuotoja, joilla voidaan vastata nykyvanhempien ja – ajan vaatimuksiin. (Rönkä ym. 2009, 68). Useiden elämän roolien ja eri elämänalueiden yhdistäminen tekee pienten lasten vanhempien elämästä intensiivistä. Jonkin arjen osa-alueen nouseminen liian suureen rooliin, tai sen pettäminen voi järjestyttää perheen arjen tasa-painoa.

Pienten lasten perheiden elämää voidaan verrata joukkuepeliin, jossa pitää puhaltaa yhteen hiileen. Jokaisen on kyettävä omalla toiminnallaan kantamaan vastuunsa pelin sujuvuudesta. (Rönkä ym. 2009, 274.)

Viime vuosien aikana keskustelujen ja tutkimuksen kohteena on ollut varhaiskasvatuksen toimintamuotojen kehittäminen vanhempien ja lapsien osallisuutta aktivoivaan suuntaan. Tämä suuntaus on kehitetty vastaamaan huoleen lapsiperheiden ja vanhemmuuden aseman heikkenemisestä. Vanhempien ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten välistä yhteistoimintaa on 2000-luvulla alettu nimittää kasvatuskumppanuudeksi. Tämä termi pitää sisällään vanhempien ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten tiiviin yhteistyön lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemisessa. Siinä korostetaan vanhempien ensisijaista kasvatusoikeutta ja vastuuta. Tarkoituksena on hyödyntää niin vanhempien kuin varhaiskasvatuksen ammattilaisten tietoa ja kokemusta. Vanhempien osallisuutta, vuorovaikutusta ja verkostoitumista korostetaan. Kasvatuskumppanuuden tulee olla konkreettista toimintaa ja sen järjestämisessä varhaiskasvatuksen ammattilaisella on päävastuu. Kasvatuskumppanuudessa korostuu tasavertaisuus, perhelähtöisyys ja lapsilähtöisyys. (Rönkä ym. 2009, 71–74.)

2.3 Sosiaaliset suhteet ja vertaistuki voimavaran lähteenä lapsiperheessä

Perheenjäsenten väliset ihmissuhteet joutuvat koetukselle erilaisten elämän paineiden keskellä. Arjessa jaksamisen kannalta perhesuhteilla on tärkeä merkitys, sillä perheestä haetaan läheisyyttä, latautumispaikkaa, pysyvyyttä ja luottamuksellisuutta. (Rönkä ym. 2009, 16.) Perheen ilmapiirin ja yhteishengen kehittymisen kannalta tärkeitä ovat kiireettömät yhteiset hetket. (Rönkä ym. 2009, 192.)

Nyky-yhteiskunnassa korostetaan perhearvoja ja perheen sisäisiltä ihmissuhteilta odotetaan paljon. Perhesuhteiden odotetaan olevan laadukkaita

ja miellyttäviä, kunkin jäsenen tarpeita tyydyttäviä. (Rönkä ym. 2009, 127.) Toisaalta nyky- yhteiskunnassa korostetaan yksilöllisyyttä, eli ihminen haluaa toteuttaa omia tarpeitaan ja toiveitaan elämässä. Yksilön oikeus toteuttaa omaa elämäänsä voidaan nähdä riskinä parisuhteelle ja vanhemmuudelle. (Rönkä ym. 2009, 152.) Pienten lasten vanhempien parisuhteen hoitamiselle jää vähän aikaa. Toisaalta lapsen syntymä voi kuitenkin vahvistaa parisuhteen laatua. (Rönkä ym. 2009, 153.)

Pienten lasten perheissä vapaa- aikaa on rajoitetusti, jolloin joudutaan ratkaisemaan kysymyksiä siitä, onko vanhempien tärkeämpää varata kahdenkeskistä aikaa, vai jaetaanko vapaa- aika kummankin puolison omille harrastuksille ja menoille. (Rönkä ym. 2009, 159.) Myös puolisoitten väliselle fyysiselle läheisyydelle voi löytyä liian vähän aikaa, kun puolisoitten energiat kuluvat lasten hoitamiseen. (Rönkä ym. 2009, 172.) Parisuhteen hyvänä merkinä voidaan kuitenkin pitää myös sitä, että yhteisestä arjesta osataan nauttia. (Rönkä ym. 2009, 176.)

Ihmisellä on aina ollut tarve yhteisten kokemusten jakamiseen, eli vertaistukeen. Vertaistoiminnassa yksilöä kohdellaan tasa-arvoisesti, avoimesti ja kunnioittaen. Vertaistoiminta perustuu vapaaehtoisuuteen ja vastavuoroisuuteen. Ennen vertaistuen tarjoajina olivat pitkälti perheet ja naapurit. Yhteisöllisyys on kuitenkin haurastunut yhteiskunnan kehittyessä viime vuosikymmeninä. (Niemelä & Dufva 2003, 30–33.)

Perinteinen, laajoihin sukusiteisiin perustuva perhe tarjosi jäsenilleen turvaa, mutta myös sitoi yksilöä. Tämä sosiaalinen verkosto vaikutti yksilön puolison valintaan, asuinpaikkaan, ammatinvalintaan, lasten kasvatukseen ja arkipäivän kulkuun. (Takala 2005, 23.) Yhteiskunnan kehityksen myötä monet pienten lasten vanhemmat asuvat kaukana isovanhemmistaan ja muista sukulaisistaan. Vanhemmat voivat kokea yksinäisyyttä, ja heikot sosiaaliset verkostot voivat kärjistää lasten ongelmia. Lapsiperheiden verkostoitumista ja sen seurauksena yhteisöllisyyttä ja vertaistukea tulisi tukea perhepalveluilla. (Aula, 2006.)

Suomalaisen hyvinvointivaltiomallin voidaan nähdä aliarvioivan ihmisten ja perheyhteisöjen oman toiminnan sekä kansalaistoiminnan merkitystä. Tätä kautta saatu vertaistuki on kuitenkin korvaamatonta, mikään laki, instituutio tai ammattirooli ei kykene korvaamaan ihmisten toisiltaan saamaa vertaistukea. (Niemelä & Dufva 2003, 34- 35.)

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelmassa 2007- 2011 korostetaan, että lasten ja nuorten hyvinvoinnin lähtökohdat muodostuvat perheissä ja lähiyhteisöissä. Perheen hyvinvoinnin ytimenä voidaan pitää toimivaa ja tasapainoista vanhemmuutta. Hyvin toteutuva, pitkäjänteinen vanhemmuus edellyttää yhteiskunnan tarjoamia tukitoimia, niin lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen tukemiseen, vanhempien välisen parisuhteen tukemiseen kuin mahdollisuuteen saada tukea omalle vanhemmuudelle samassa elämäntilanteessa olevilta. Hallitusohjelman lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelman tavoite- ja prioriteetti listalta löytyvät muun muassa kohdat: vanhemmuuden tukeminen ja yhteisöllisyyden vahvistaminen sekä lapsiperheiden hyvinvoinnin, taloudellisen aseman ja palveluiden parantaminen.

(Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2007–2011 2007, 10–12.)

Yhteiskunnan palveluiden osalta tärkeää on, että sosiaalisia suhteita luodaan niin vanhempien kuin lasten kanssa, sillä perhe tulee nähdä kokonaisuutena. Pelkästään lapsen kanssa toimiminen ei edistä lapsen hyvinvointia, sillä vanhemmalla on vastuu lapsen elinolosuhteista. (Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2007–2011 2007, 14.)

Rönkä ja muut (2009) antavat Perhe- elämän paletti tutkimuksensa johtopäätöksissä pikkulapsiperheen elämän eri osa-alueille ehdotuksia arjen sujuvuuden parantamiseksi yhteiskunnallisten tekojen kautta.

Johtopäätöksissä on neljä osa- aluetta: työ- ja perhe-elämän yhdistämisen helpottaminen, perheiden tarpeisiin vastaavan päivähoidon luominen, neuvolatoiminnan ja peruspalveluiden sekä taloudellisen tuen varmistaminen

perheille, ja perheiden oman roolin korostaminen elämässään. (Rönkä ym. 2009, 286- 295.) Oman tutkimukseni kannalta mielenkiintoisin johtopäätös on viimeisin. Avoimiin varhaiskasvatuspalveluihin osallistuminen vaatii perheiden omaa aktiivisuutta. Kokonaisuutena ajatellen lapsiperheen arjessa tarvitaan kaikkien perheenjäsenten tahtoa toimia oman perheen hyväksi.

3 AVOIN VARHAISKASVATUS

3.1 Leikkitoiminnasta avoimeen varhaiskasvatukseen

Avoim varhaiskasvatus on kuntien, seurakuntien, järjestöjen ja yksityisten palvelun tuottajien järjestämää toimintaa. Avointa varhaiskasvatusta voidaan määritellä monella tavalla. Sen organisointi ja toimintamuodot ovat hyvin moninaisia. 1970- luvulta lähtien avoimesta varhaiskasvatuksesta käytettiin nimitystä leikkitoiminta. Leikkitoiminnaksi katsottiin kuuluvan leikkipuistot, leikkikerhot, leikkivälinelainaamot ja avoimet päiväkodit. 2000-luvulla toiminnan yleiskäsitteeksi muotoutui avoin varhaiskasvatus. Avoin varhaiskasvatus- käsitettä ei kuitenkaan löydy nykyisestä päivähoitolaista. Päivähoitolaissa puhutaan leikkitoiminnasta, joka määritellään yhdeksi päivähoiton muodoksi. (Alila & Portell 2008, 12.)

Avoimen varhaiskasvatuksen määrittelemisen tekee hankalaksi se, että toimintamuodot ovat hyvin moninaisia ja niiden määrä vaihtelee alueittain ja kunnittain. Paikalliset tarpeet ovat vaikuttaneet avoimen varhaiskasvatustoiminnan muotoutumiseen. Esimerkiksi avoimen varhaiskasvatuksen ja perhetyön toimintamuodot voivat olla epäselvästi määriteltyjä. (Alila & Portell 2008, 12.)

Leikkitoiminnalla on pitkä historia suomalaisessa yhteiskunnassa. Jo 1800-luvulla suunniteltiin leikkipuistotoimintaa, mutta varsinaisesti toiminnan alkaminen tapahtui 1900- luvun alussa. Toimintamuotoina ovat olleet

kesäleikkipuistotoiminta, puistotätitoiminta, kerhotoiminta, leikkikerhot, päiväkerhot, leikkivälinelainaamot, avoimet päiväkodit ja leikkitoiminta. (Alila & Portell 2008, 15- 17.)

Avoimen varhaiskasvatuksen määritelmän lähtökohtana voidaan pitää varhaiskasvatuksellista painotusta. Avoimen varhaiskasvatuksen tulee siis olla tavoitteellista ja suunnitelmallista toimintaa, joka koostuu lapsen hoidosta, kasvatuksesta ja opetuksesta. Pohjan toiminnalle antaa kasvatustiede. Toiminnassa korostuu myös sosiaalisten kontaktien, kohtaamispaikkojen ja tuen tarjoaminen pienten lasten vanhemmille ja muille lasta hoitaville aikuisille. (Alila & Portell 2008, 69- 70.)

Avointa varhaiskasvatusta tuottavan henkilöstön koulutuksesta ja henkilöstömäärästä ei ole selkeitä ohjeita. Nykyisessä lainsäädännössä ei ole määritelmää avointen varhaiskasvatuspalvelujen henkilöstön kelpoisuuksista, henkilöstörakenteesta tai mitoituksista. Tämä tarkoittaa sitä, että kukin toimija on voinut itse määritellä avoimen varhaiskasvatuksen piirissä työskentelevien koulutusvaatimukset ja henkilöstön määrän. (Alila & Portell 2008, 18–19.)

3.2 Vasu eli varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (VASU) on Stakesin, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön, opetusministeriön, opetushallituksen, Kuntaliiton ja muiden asiantuntijatahojen laatima Varhaiskasvatuksen valtakunnallisiin linjauksiin pohjautuva varhaiskasvatuksen sisällöllisen kehittämisen ja ohjauksen väline. Vasu valmistui 30.9.2003 ja sen toinen tarkistettu painos ilmestyi vuonna 2005. Vasun tavoitteena on olla mahdollistamassa varhaiskasvatuksen valtakunnallinen yhdenvertaisuus. (Vasu-asiakirja 2009.)

Varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset sisältävät yhteiskunnan tarjoaman varhaiskasvatuksen keskeiset periaatteet ja kehittämisen painopisteet. Nämä varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset ovat valtioneuvoston vuonna 2002 hyväksymiä. Näissä valtakunnallisissa linjauksissa varhaiskasvatus nähdään osana elinikäistä oppimista. Kunkin lapsen vanhemmilla katsotaan olevan ensisijainen oikeus ja vastuu lapsensa kasvatuksesta, mutta yhteiskunnan tulee tukea vanhempia tässä tehtävässä. Lapsen yksilöllisyyttä ja persoonallisia kehityspiirteitä kunnioittava asenne tulisi olla lapsen hoidon, kasvatuksen ja opetuksen muodostamisen lähtökohtana. Lasten ja perheiden tarpeiden tulisi olla palvelujärjestelmän kehittämisen pohjana. Lasten ja perheiden varhaiskasvatuspalveluiden järjestämisessä tulisi painottua eri hallintokuntien yhteistyön tärkeys, sekä vanhempien ja henkilöstön kasvatuksellinen kumppanuus. Lainsäädännön uudistaminen, varhaiskasvatuksen valtakunnallisen ohjauksen kehittäminen, henkilöstön ammattitaidon ylläpitäminen ja vahvistaminen sekä varhaiskasvatuksen seurannan ja arvioinnin kehittäminen ovat esillä varhaiskasvatuksen valtakunnallisissa linjauksissa. Tavoitteena on myös rohkaista kuntia laatimaan esimerkiksi lapsi- ja perhepoliittisia strategioita. (Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista 2002, 3.)

3.3 Päivähoitolaki

Suomessa käytössä oleva päivähoitolaki on ollut voimassa vuodesta 1973. Päivähoitolaki ei sisällä käsitettä avoin varhaiskasvatus, vaan siitä käytetään nimitystä leikkitoiminta. (Alila & Portell 2008, 12.)

Lasten päivähoidolla tarkoitetaan lapsen hoidon järjestämistä päiväkotihoidona, perhepäivähoitona, leikkitoimintana tai muuna päivähoitotoimintana. (L 19.1.1973/36.) Leikkitoimintaa ja muuta

päivähoitotoimintaa voidaan järjestää tätä tarkoitusta varten varatussa paikassa. (L 19.1.1973/36.)

Päivähoidon tavoitteena on tukea päivähoidossa olevien lasten koteja näiden kasvatustehtävässä ja yhdessä kotien kanssa edistää lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä. Päivähoidon tulee omalta osaltaan tarjota lapselle jatkuvat, turvalliset ja lämpimät ihmissuhteet, lapsen kehitystä monipuolisesti tukevaa toimintaa sekä lapsen lähtökohdat huomioon ottaen suotuista kasvuympäristö. (L 19.1.1973/36.) Lapsen iän ja yksilöllisten tarpeiden mukaisesti päivähoidon tulee yleinen kulttuuriperinne huomioon ottaen edistää lapsen fyysistä, sosiaalista ja tunne-elämän kehitystä sekä tukea lapsen esteettistä, älyllistä, eettistä ja uskonnollista kasvatusta. Uskonnollisen kasvatuksen tukemisessa on kunnioitettava lapsen vanhempien tai holhoojan vakaumusta. Edistäessään lapsen kehitystä päivähoidon tulee tukea lapsen kasvua yhteisvastuuseen ja rauhaan sekä elinympäristön vaalimiseen. (L 19.1.1973/36.)

Kunnan on huolehdittava siitä, että lapsen vanhemmat tai muut huoltajat voivat saada lapselle kunnan järjestämän 1 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitetun päivähoitopaikan sen ajan päätyttyä, jolta voidaan suorittaa sairausvakuutuslaissa (1224/2004) tarkoitettua äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaa tai osittaista vanhempainrahaa, taikka vanhempainrahakauden päätyttyä välittömästi pidetyn isyysrahakauden tai sairausvakuutuslain 9 luvun 10 a §:n perusteella siirretyn isäkuukauden päättymisen jälkeen, ja että lapsi voi olla päivähoidossa siihen saakka, kunnes hän siirtyy perusopetuslaissa tarkoitettuna oppivelvollisena perusopetukseen. Päivähoitoa on kuitenkin järjestettävä osa-aikaisesti, kun lapsi ennen perusopetuslaissa tarkoitettua oppivelvollisuusiäkkä osallistuu perusopetuslain mukaiseen esiopetukseen tai kun lapsi perusopetuslain 25 §:n 2 momentin mukaisesti aloittaa perusopetuksen vuotta saman pykälän 1 momentissa säädettyä aikaisemmin. Päivähoitoa on mahdollisuuksien mukaan järjestettävä lapsen vanhempien tai muiden huoltajien toivomassa muodossa. (L 19.1.1973/36.)

Päivähoitolain uudistusta on vaadittu usealta taholta jo pitkään. 1960-luvun työllisyys- ja sosiaalipolitiikka ovat luoneet pohjan nykyisen päivähoitolain laatimiselle. Päivähoitolaki ei pysty vastaamaan 2000-luvun varhaiskasvatuksen haasteisiin eikä takaa tasa-arvoisia, laadukkaita ja monipuolisia pienten lasten palveluita. (Laaja toimikunta päivähoitolain kiireelliseen uudistustyöhön.)

Lapsiasiavaltuutetun Maria Kaisa Aulan (2009) mukaan YK:n lapsen oikeuksien sopimus tulee ottaa uudistettavana olevan päivähoitolain perustaksi. Tällöin lapsen etu tulisi huomioiduksi valtion ja kuntien tehdessä ratkaisuja lasten päivähoidon kehittämisestä. Uudistuksessa tulisi myös kiinnittää laajasti huomiota pienten lasten hoivan järjestelyihin, huomioiden kuntien pienten lasten ja perheiden palveluiden sekä järjestöjen ja seurakuntien tarjoaman toiminnan kokonaisuus. Kehitettävää on muun muassa toimintojen laadun varmistamisessa ja yli 3-vuotiaille tarjotun osa-aikaisen kerho- ja leikkitoiminnan lisäämisessä, sekä henkilöstö/lapsi suhteen ja ryhmäkokojen täsmentämisessä. Kodin ja varhaiskasvatuspalveluiden yhteistyötä tulisi lisätä ja vahvistaa, hoitojärjestelyiden monimuotoisuutta tulisi lisätä. Avointa päivähoitoa, kerhoja ja leikkitoimintaa tulee järjestää myös sellaisten lasten tueksi, jotka hoidetaan pääosin kotona. (Aula 2009.)

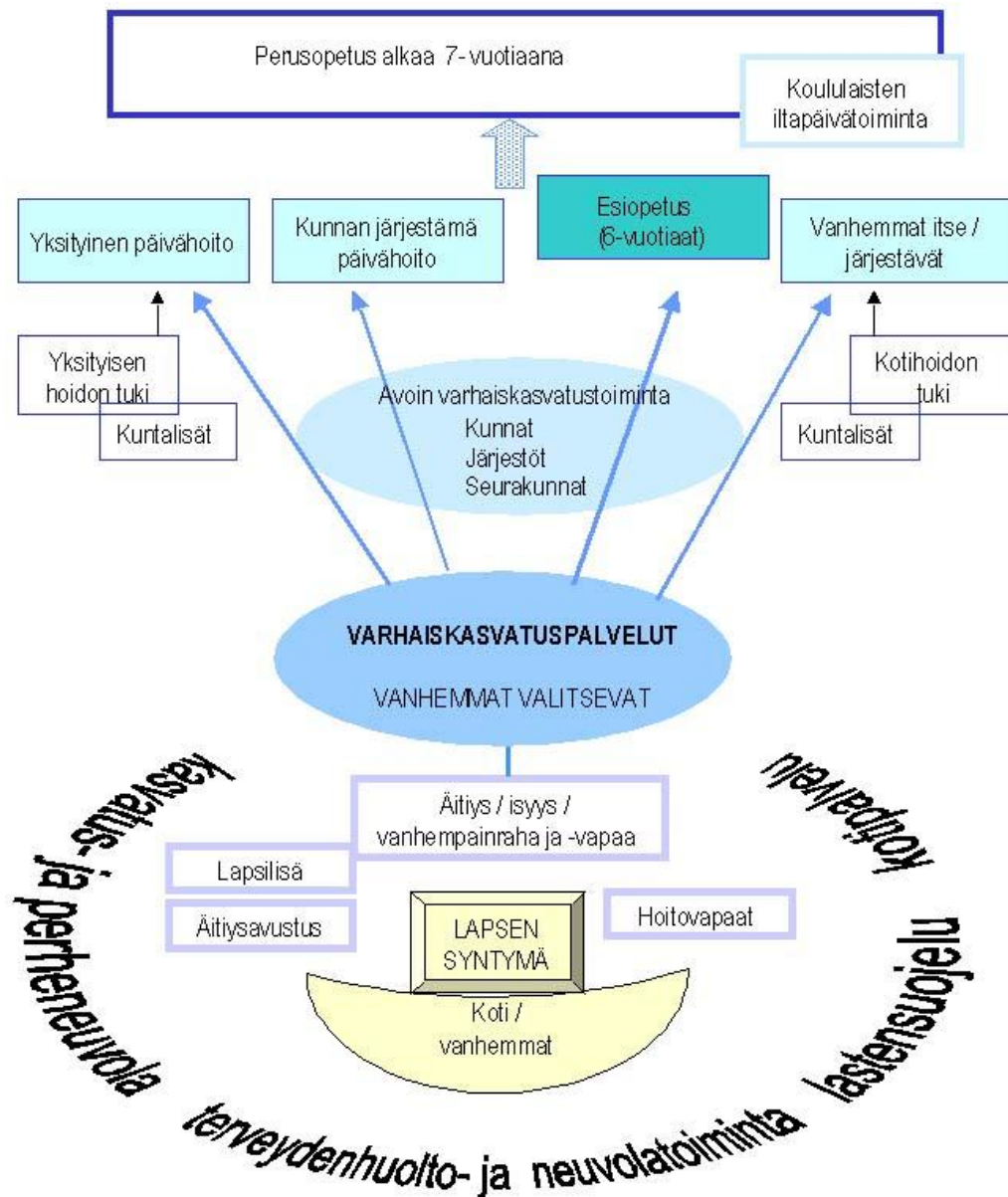
3.4 Kunnat, seurakunnat, järjestöt ja yksityiset palveluntuottajat avoimien varhaiskasvatuspalvelujen tarjoajana

Kuntien tarjoamat avoimet varhaiskasvatuspalvelut vaihtelevat kunnittain. Toiminta on etukäteen suunniteltua ja sille on asetettu tavoitteet. Palvelut muodostuvat muun muassa avoimista päiväkodeista, kerho- ja leikkitoiminnasta sekä leikkipuistoista ja perhekerhoista. Yleinen tavoite on tarjota kotihoidossa oleville tai vähän päivähoitoa tarvitseville lapsille ja heidän

vanhemmilleen sosiaalista toimintaa sekä mahdollisuus kasvatukselliseen tukeen. Musiikki, kädentaidot, ympäristökasvatus ja liikunta voivat painottua toiminnassa. Kuitenkin leikki on aina keskeisessä osassa toimintaa. Kuntien tarjoama kerhomuotoinen toiminta on pääsääntöisesti maksullista. (Kuntien avoin varhaiskasvatus 2009.) Kuntien järjestämän avoimen varhaiskasvatuksen ensisijainen tavoite on lapsen varhaiskasvatuksen tukeminen ja sitä ohjaa päivähoidon lainsäädäntö (Alila & Portell 2008, 70).

Seurakuntien tarjoaman avoimen varhaiskasvatuksen perustana ovat kirkon varhaiskasvatuksen linjaukset, jotka painottuvat kristillisille arvoille. Lapsen kokonaiskehityksen ja kotien kristillisen kasvatuksen tukeminen kuuluvat kirkon lapsityön tavoitteisiin. Kirkon avoimen varhaiskasvatuksen muotoja ovat muun muassa perhekerhot, aikuisen-lapsi – kerhot, avoimet kerhot ja päiväkerhot. Hoidon ja kasvatuksen tarjoaminen sekä diakoninen tehtävä kuuluvat päiväkerhotoimintaan. Seurakunnan kerhotoimintaa ovat myös pyhäkoulu sekä aamu- ja iltapäivätoiminta, jotka tarjoavat lapselle huolenpitoa, turvaa ja ohjausta. (Seurakuntien avoin varhaiskasvatus 2006.)

Useat eri järjestöt ja yhdistykset tarjoavat lapsille ja heidän perheilleen monenlaista avointa varhaiskasvatustoimintaa. Paikallisosastot tarjoavat lapsille ja perheille mm. leirejä, kerhoja, kahvilatoimintaa sekä erilaisia tapahtumia. Palveluiden yleisenä tavoitteena on edistää kyseisen alueen lasten ja lapsiperheiden hyvinvointia ja perusturvallisuutta. Kyseisiä järjestöjä ovat muun muassa Mannerheimin lastensuojeluliitto ja 4H- liitto. (Järjestöjen avoin varhaiskasvatus 2006.) Kuvion 1 avulla nähdään havainnollisesti avointen varhaiskasvatuspalveluiden sijoittuminen varhaiskasvatus ja lapsiperheiden palvelu- ja tukijärjestelmään Suomessa.

KUVIO 1. Suomen varhaiskasvatuksen järjestelmä (Stakes).

3.5 Avoimen varhaiskasvatuksen kehittämistarpeet

Avoim varhaiskasvatus- käsite vaatisi valtakunnallisesti selkiyttämistä ja yhtenäisiä käytäntöjä. Alilan ja Portellin (2008) selvitys Avointen varhaiskasvatuspalvelujen nykytilasta ja kehittämistarpeista vuonna 2007 antaa selkeät suuntaviivat avointen varhaiskasvatuspalveluiden kehittämiseksi.

Tässä selvityksessä tekijät nostavat esille seitsemän kohtaa, jotka ovat heidän tutkimuksensa pohjalta vahvimmat muutostarpeet: 1. Lainsäädännön kehittäminen, 2. Yhteistyön kehittäminen, 3. Osallisuuden ja vaikuttamisen lisääminen, 4. Pedagoginen kehittäminen, 5. Erityisen tuen kehittäminen, 6. Koko- tai osapäivähoidon korvaaminen avoimilla varhaiskasvatuspalveluilla, sekä 7. muut yksittäiset maininnat. Näiden vastausten lisäksi he nostavat esille avoimesta kysymyksestä tulleet vastaukset, joiden mukaan avoimia varhaiskasvatuspalveluja tulisi lisätä ja laajentaa sekä kehittää toimintamuotoja hallitusohjelman mukaisesti. Avoimien palveluiden kehittämisessä koko- tai osapäivähoidon korvaajaksi vaadittaisiin kuitenkin tilojen, toimintavälineiden, aukioloaikojen, pedagogisen näkökulman, henkilöstön mitoituksen, kelpoisuuksien ja koulutuksen sekä palveluiden sijainnin kehittämistä. Paikallista sekä perheiden näkökulmaa tulisi kehittää, sekä kiinnittää toiminnassa huomiota vanhemmuuden tukemiseen. Avoimia varhaiskasvatuspalveluita esitettiin lisättäväksi lakiin subjektiiviseksi oikeudeksi vanhemmille, jotka ovat poissa työelämästä tai opiskeluista. (Alila & Portell 2008, 65–67.)

Avointen varhaiskasvatuspalveluiden toimintamuodoilta ja määritelmistä puuttuu siis yhtenäinen valtakunnallinen linja. Alilan ja Portellin (2008) selvityksen pohjalta avointen varhaiskasvatuspalveluiden yhtenäiset valtakunnalliset määrittelyt nostaisivat avoimen varhaiskasvatustoiminnan asemaa varhaiskasvatuspalveluna. Myös avointen varhaiskasvatuspalveluiden suhde muihin avoimiin lapsi- ja perhepalveluihin selkiytyisi. Nämä yhtenäiset määritelmät edistäisivät ammattilaisten välistä dialogia, toiminnan kehittämistä ja valtakunnallista tilastointia. (Alila & Portell 2008, 69.)

Sosiaali- ja terveysministeriö on julkaissut vuonna 2009 selvityksen ”Varhaiskasvatuksen uudistumisen linjauksia”, jossa käsitellään lasten päivähoidon lakiuudistusta. Siinä annetaan ehdotuksia päivähoitolain uudistamiseen, jotta laki vastaisi nykyajan tarpeisiin. Lapsen etu ja oikeudet sekä niiden toteutuminen ovat selvityksen lähtökohtana. Selvityksessä

annetaan esityksiä muun muassa päivähoiton palvelumuotoihin ja niiden järjestämiseen. (Varhaiskasvatuksen uudistumisen linjauksia 2009.)

Tässä selvityksessä todetaan avoimen varhaiskasvatustoiminnan uudelleen määrittelemisen olevan tarpeen. Siinä korostetaan avointen varhaiskasvatuspalveluiden vakiinnuttamista tasavertaiseksi toimintamuodoksi muiden päivähoitopalveluiden kanssa. Myös avoimen varhaiskasvatuksen termistön ajankohtaistaminen ja yhtenäistäminen sekä toiminnan tilastoimisen helpottaminen ovat olleet selvityksen tavoitteena. Selvityksen mukaan avointen varhaiskasvatuspalveluiden tulisi olla ohjattuja, valvottuja, säännöllisiä, suunnitelmallisia, tavoitteellisia ja monimuotoisia. Kohdejoukkona tulisi olla varhaiskasvatusikäiset lapset. Myös pienten lasten vanhemmat ja muut lasta hoitavat aikuiset tulisi huomioida, tarjoamalla heille sosiaalisia kontakteja, kohtaamispaikkoja ja tukea. Toimintamuodoiksi selvityksessä ehdotetaan: 1. varhaiskasvatuksen avoin toiminta (lapsi huoltajan kanssa), 2. varhaiskasvatuskerhotoiminta (lapsi ilman vanhempaa), 3. varhaiskasvatuksen puistotoiminta (leikkikentät ja – puistot, puistotäti-toiminta, asukaspuistot) ja 4. muu avoin varhaiskasvatus, kuten leikkivälinelainaamot. (Varhaiskasvatuksen uudistumisen linjauksia 2009, 25.)

4 MANNERHEIMIN LASTENSUOJELULIITTO

4.1 Perustietoa Mannerheimin Lastensuojeluliitosta

Mannerheimin Lastensuojeluliitto on 1920- luvulla perustettu kaikille avoin kansalaisjärjestö. Sen tarkoituksena on edistää lapsen ja lapsiperheen hyvinvointia, tuoda päätöksentekoon lapsen näkökulmaa sekä lisätä lapsuuden arvostusta ja näkyvyyttä yhteiskunnassa. (MLL:n suunta 2014 2005.)

Jokaiselle lapselle kuuluva hyvä ja onnellinen lapsuus on Mannerheimin Lastensuojeluliiton toiminnan lähtökohtana. Tämän oikeuden toteutumiseksi Mannerheimin Lastensuojeluliitto tekee työtä monien eri yhteistyökumppaneiden kanssa. Mannerheimin Lastensuojeluliitto on Suomen suurin lastensuojelujärjestö. Liitossa on 92 000 jäsentä ja 565 paikallisyhdistystä ympäri Suomea. Paikallisyhdistysten toimintaa tukee 13 piirijärjestöä. Mannerheimin Lastensuojeluliiton paikallisyhdistykset tarjoavat kaikenikäisille mahdollisuuden osallistua toimintaan yhdessä lasten, nuorten ja lapsiperheiden kanssa. Liiton erilaisissa toimintamuodoissa tarjotaan lasten ja nuorten kehitystä tukevaa toimintaa, sekä vertaistukea ja osallistumismahdollisuuksia eri elämäntilanteisiin. Mannerheimin Lastensuojeluliitto osallistuu myös yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon, tuomalla esille käytännön työstä saamaansa ajanmukaista tietoa lasten, nuorten ja lapsiperheiden elämästä, sekä yhteistyöverkostojen tutkimus- ja kehittämistyön pohjalta nousevaa tietoa. (MLL:n suunta 2014 2005.)

4.2 Perhekeskus Tourutuvan avoin päiväkot

Mannerheimin Lastensuojeluliitto Jyväskylän yhdistys ry:n ylläpitämällä Perhekeskus Tourutuvalla järjestetään toimintaa alle kouluikäisille lapsille ja heidän perheilleen. Perhekeskus Tourutupa on lapsiperheiden kohtaamispaikka, jossa yhdistyvät mukava ja tavoitteellinen toiminta, sosiaaliset kontaktit sekä perheiden tukeminen. Toimintamuotoja ovat avoin päiväkot, kerhotoiminta, toimintaryhmät ja vertaisryhmät sekä yhteistyö muiden tahojen kanssa. Lisäksi syys- ja kevätkaudella Mannerheimin Lastensuojeluliitto Jyväskylän yhdistys ry:n välinevuokraus hoidetaan Perhekeskus Tourutuvan kautta. Tourutuvalla työskentelee perhetyöntekijä ja lastentarhanopettaja. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto Jyväskylän yhdistys ry.)

Yksi Tourutuvan keskeisistä toimintamuodoista on avoin päiväkotikoti, joka on tarkoitettu kaikille alle kouluikäisille lapsille ja heidän perheilleen. Avoin päiväkotikoti on avoinna tiistaisin, keskiviikkoisin ja torstaisin klo 9.30- 12.30. Tiistai ja torstai iltapäivisin klo 14.00- 16.00 järjestetään toimintaa tietyn ikäisille lapsille ja heidän vanhemmilleen. Avoin päiväkotikoti on suljettu kesäaikaan, vuonna 2009 kesätauko alkoi juhannuksen jälkeen. Avoimeen päiväkotikotiin osallistuminen maksaa Mannerheimin Lastensuojeluliitto Jyväskylän yhdistys ry:n jäsenille 1,5e/ kerta tai 30e/ lukukausi, ja muille kuin jäsenille 2e/ kerta tai 35e/ lukukausi. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto Jyväskylän yhdistys ry.)

Avoimen päiväkodin tarkoituksena on tukea lapsen kasvua ja kehitystä sekä antaa vanhemmille mahdollisuus vertaistukeen ja muutoinkin tukea vanhemmuudessa. Avoimen päiväkodin toimintaan kuuluu vapaata leikkiä, sekä ohjattuja toimintatuokioita. Toimintatuokiot ovat etukäteen suunniteltuja, ja niihin sisältyy vaihtelevasti niin musiikkia, leikkiä, kädentaitoja kuin keskustelujakin. Avoimen päiväkodin toimintaan kuuluu eri päiville erilaisia painotuksia ja toimintaa voidaan suunnitella tietyinä aikoina eri-ikäisille lapsille ja heidän perheilleen. Toimintaan kuuluu myös asiantuntijavierailut, joissa eri alojen asiantuntijat käyvät keskustelemassa vanhempien kanssa lapsiperheen elämään liittyvistä asioista, kuten lasten kasvatuksesta, hoidosta ja vanhemmuudesta. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto Jyväskylän yhdistys ry.)

Avoimen päiväkodin toimintaan kuuluu myös kahvihuone, jossa voi muun toiminnan ohella käydä kahvittelemassa joko omia eväitä tai Tourutuvalla valmistettuja leivonnaisia. Kahvila toimii itsepalveluperiaatteella, ja se on avoinna avoimen päiväkodin aikaan. Oleellisesti toimintaan kuuluu myös keskiviikon soppapäivä, jolloin tarjolla on lounasta hintaan 2e/henkilö. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto Jyväskylän yhdistys ry.)

4.3 Perhekeskus Tourutupa keskustelussa Jyväskylän seudulla

Perhekeskus Tourutupa on ollut useaan otteeseen esillä mediassa Jyväskylän seudulla viimeisen vuoden aikana. Tourutuvan toiminnan jatkuminen on ollut uhattuna Jyväskylän kaupungin antaman rahallisen tuen epävarmuudesta johtuen. Sanomalehti Keskisuomalainen julkaisi artikkelin ”Tourutuvan avoimen päiväkodin jatko uhattuna” (Nykänen 2008), joka koski Perhekeskus Tourutuvan avoimen päiväkodin epävarmaa tulevaisuutta. Vuoden 2008 loppuun saakka avoimen päiväkodin toiminta rahoitettiin Mannerheimin Lastensuojeluliitto Jyväskylän yhdistys ry:n ja Jyväskylän kaupungin välisellä kumppanuussopimuksella, joka oli osa lapsiperheiden hyvinvointia edistävää Perhe- hanketta. Artikkelissa haastatellaan Mannerheimin Lastensuojeluliitto Jyväskylän yhdistys ry:n puheenjohtajaa Tiia Savelaa, joka painottaa avoimen päiväkodin toiminnan olevan ennaltaehkäisevää perhetyötä. Savelan mukaan avoin päiväkotiki on Tourutuvan tärkein toimintamuoto, joka tarjoaa vanhemmille mahdollisuuden tavata muita vanhempia ja luoda uusia ihmissuhteita. Lapsille puolestaan annetaan mahdollisuus tutustua turvallisen oman vanhemman kanssa päiväkotimaailmaan.

Sanomalehti Keskisuomalainen julkaisi artikkelin ”Perhekeskus Tourutupa uhattuna” (Akbay & Iivanainen 2009), joka koski Perhekeskus Tourutuvan toiminnan jatkumisen epävarmuutta. Jälleen kyseessä oli huoli taloudellisesta mahdollisuudesta Tourutuvan jatkaa toimintaansa, Jyväskylän kaupungin taloustilanteen kiristyessä. Artikkelissa Akbay ja Iivanainen kuvaavat Perhekeskus Tourutuvan ainutlaatuisen lämmintä ilmapiiriä, jolla on jo pitkä historia Jyväskylän ylpeyden aiheena. He kertovat Tourutuvan olevan lapsiperheiden kohtaamispaikka, joka matalan kynnyksen toiminnallaan tarjoaa ennaltaehkäisevää perhetyötä. He kokevat, että yleisen taloudellisen tilanteen tiukentuessa Tourutuvan toiminnan tärkeys korostuu perheiden keskuudessa. Kun perhe valitsee lapselleen kotihoidon, on Tourutuvan toiminnan ammattitaitoinen ja tavoitteellinen toiminta perheiden jaksamista tukevaa.

Keskisuomalaisen artikkelissa ”Tourutupa sykkii elämää” (Seppänen, Iivanainen & Akbay 2009) tuli esiin ajatuksia, joita oli syntynyt kokoontumisessa, jossa pohdittiin avoimen päiväkodin tulevaisuutta epävarmassa rahoitustilanteessa. Artikkelissa nousee esiin avoimen päiväkodin merkitys mallioppimisen tarjoajana pienille lapsille. On tärkeää, että lapsi näkee toisten lasten toimintaa ja kehittyy leikkiessä. Avoin päiväkotinähdään myös perheiden elämänrytmin kannalta tärkeänä toimintamuotona. Tourutuvan toiminnan koetaan tarjoavan nyky-yhteiskunnassa harvinaista yhteisöllisyyttä.

Myös Mannerheimin Lastensuojeluliiton Keski-Suomen piirin toiminnanjohtaja Mirja Lavonen-Niinistö ajatuksia nousi esiin Keskisuomalaisen artikkelissa ”Vaunuralli toivotti kevätילו”(Nieminen 2009.). Lavonen-Niinistö puhui kolmannen sektorin toiminnan tärkeydestä, sillä hänen mukaansa hyvinvointi ei synny rahasta vaan välittämisestä. Artikkelissa käsiteltiin Mannerheimin Lastensuojeluliiton kevätילו- kulkuetta, jolla haluttiin muistuttaa ehkäisevän lastensuojelutyön tärkeydestä. Artikkelissa kansanedustajat Aila Paloniemi, Anne Kalmari, Toimi Kankaanniemi ja Lauri Oinonen olivat yksituumaisesti sitä mieltä, ettei lapsiperheiden asemaa saisi huonontaa.

Keskisuomalainen julkaisi artikkelin ”Tourutuvan toiminta jatkuu” (Iivanainen, Seppänen & Akbay 2009). Siinä kerrotaan Jyväskylän kaupungin myöntäneen avustuksen, jonka turvin avoimen päiväkodin toiminta jatkuu entisellään. Perhekeskus Tourutuvan rahoitus on turvattu vuoden 2009 loppuun, mutta Jyväskylän kaupungin myöntämä tuki on aiempiin vuosiin nähden huomattavasti pienempi. Pysyvästä ratkaisusta ei artikkelin mukaan kuitenkaan voida puhua, sillä Mannerheimin Lastensuojeluliiton Jyväskylän yhdistys ry:n resurssit eivät riitä tukemaan Tourutuvan toimintaa nykyisessä mittakaavassa.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Tutkimuksen lähtökohtia

Tutkimukseni lähti liikkeelle oltuani sähköpostin välityksellä yhteydessä Mannerheimin Lastensuojeluliitto Jyväskylän yhdistys ry:n puheenjohtajaan keväällä 2008. Hän vastasi kysymykseeni mahdollisista tutkimusaiheista tarjoamalla tutkimuksen tekemistä Tourutuvan avoimesta päiväkodista. Avoimen päiväkodin toiminnasta toivottiin tutkimusta asiakkaiden näkökulmasta. Perhekeskus Tourutuvalla on tehty aikaisempia tutkimuksia, jotka auttoivat oman tutkimukseni suunnittelussa.

Tartuin tarjottuun aiheeseen, joskin vuosi vierähti tehtävän hautuessa. Mannerheimin lastensuojeluliitto Jyväskylän yhdistys ry:n puolesta minulle annettiin kaksi ohjaajaa, joiden kanssa tapasin muutaman kerran opinnäytetyöni merkeissä. Keskustelimme toiveista tutkimustani kohtaan, ja jaoimme ideoita kyselykaavaketta varten. Mannerheimin Lastensuojeluliitto Jyväskylän yhdistys ry:n puolesta minun ei tarvinnut anoa tutkimuslupaa, sillä tutkimuksessani kysely tehtäisiin aikuisille, jotka vastaavat kyselyyn nimettömänä. Keväällä 2009 aloin laatimaan kyselykaavaketta. En ollut aikaisemmin laatinut kyselylomaketta, joten työ tuntui aluksi vaikealta. Kyselylomakkeen suunnittelussa vierähtikin melko paljon aikaa. Kesällä 2009 aloin kokoamaan tutkimukseni teoriaosuutta. Syksyllä 2009 analysoin tutkimustulokset ja kirjoitin tutkimusosan.

5.2 Aikaisempia tutkimuksia Perhekeskus Tourutuvasta

Perhekeskus Tourutuvalla on tehty aikaisempia tutkimuksia, jotka auttoivat tutkimusaiheeni tarkentamisessa ja suunnittelussa. Yksi tutkimus on nimeltään Jaettu äitiys vertaisryhmässä. (Dunder 2007.) Tutkimuksessa kartoitetaan

äitien ajatuksia äitiyden jakamisesta vertaisryhmässä. Tutkimustuloksista nousee esiin äitien tarve tavata toisia äitejä ja saada vertaistukea, mutta tärkeässä osassa ei välttämättä ole ystävyssuhteiden luominen. Äitiyden kannalta tärkeää on kuulla kokemuksia vertaisilta, asiantuntijatietoa ei kaivata niin paljon. Vertaisryhmään kuuluminen antaa äideille yhteenkuuluvuuden tunteen ja on vahvistamassa äitiyttä. Vertaisryhmä tarjoaa äideille seuraa ja rytmiä arkipäiviin. Tutkimuksessa nousee esiin se, että Tourutuvalla käyvät äidit ovat usein helposti lähestyttäviä ja sosiaalisia. Tämän tutkimuksen mukaan Tourutuvalla ei ole muodostunut ryhmiä, vaan äidit kokevat olevansa yhtä ryhmää. Tutkimuksen mukaan Tourutuvalla ei siis ole syntynyt sellaisia tuttavuuksia, että vanhemmat tapaisivat tietoisesti myös toiminnan ulkopuolella. Tourutuvan toiminta on tämän tutkimuksen mukaan äitejä rentouttava ja piristävä ja se vaikuttaa näin ollen myös jaksamiseen kotona. Tutkimuksen mukaan äidit ovat huolissaan toiminnan muuttumisesta tai loppumisesta. Toimintaa pidetään tärkeänä ennaltaehkäisevänä lapsiperheiden palveluna. (Dunder 2007, 72–81.)

Toinen tutkimus on nimeltään Perhekeskuksen eri palveluiden merkitys ja vastaavuus lapsiperheiden muuttuviin tarpeisiin ja toiveisiin: tapaustutkimus Perhekeskus Tourutuvan palvelujen käyttäjien keskuudessa. (Lähdeniemi 2000.) Tutkielman tehtävänä on selvittää Perhekeskus Tourutuvan käyttäjien mielipidettä saamastaan palvelusta. Tutkimuksen mukaan vanhemmat eivät tuo selvästi esille Tourutuvan merkitystä vanhemmuuden tukemisessa, saatu tuki on enemmän tiedostamatonta. Avoimessa päiväkodissa korostuu leikkien ja laulujen myötä vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukeminen. Myös arkipäivään saadaan elämyksiä erilaisten retkien ja juhlien muodossa. Tutkimuksesta nousee esiin vanhempien tarve vertaistukeen, ja siinä korostetaan vanhempien ”porukoitumista”, eli tiettyjen vanhempien välille syntyy omia ryhmiä ja he tapaavat myös toiminnan ulkopuolella. ”Porukoiden” ulkopuolella olevat vanhemmat käyttivät avointa päiväkotia enemmän lastensa vuoksi. Tutkimuksessa korostetaan myös toimintaan osallistumisen vapautta ja sen sosiaalista merkitystä, erityisesti lasten ystävyssuhteita pidetään tärkeinä.

Tutkimuksesta nousee esiin perhekeskuksen merkitys äideille, miesten osuus käyttäjistä on vähäinen. Käyttäjät ovat aktiivisia ja koulutettuja äitejä, usein he ovat naimisissa olevia ja kasvatustietoisia. Tutkimus osoittaa Perhekeskus Tourutuvan olevan tärkeä perheiden kohtauspaikka ja päivähoitoa täydentävä palvelumuoto. Tutkimuksen pohjalta esitetään tutkimuksen tekemistä kaikille käyttäjille, jotta saataisiin selville tarkemmin esimerkiksi käyttäjäkunta ja näin palveluiden kohdentamista voitaisiin kehittää. (Lähdenniemi 2000, 66- 71.)

5.3 Tutkimustehtävä, tutkimusongelmat ja tutkimuskohde

Tutkimustehtäväni on selvittää Mannerheimin Lastensuojeluliitto Jyväskylän yhdistys ry:n ylläpitämän Perhekeskus Tourutuvan avoimen päiväkodin tarpeellisuutta lapsiperheiden tukimuotona.

Tutkimuksessani on kaksi varsinaista tutkimusongelmaa:

1. Mikä on avoimen päiväkodin merkitys lapsiperheen sosiaalisessa verkostossa?
2. Miten avoimen päiväkodin toiminta ja sieltä saatu vertaistuki on tukenut vanhemman arjessa jaksamista?

Tutkimukseni kohteena olivat Perhekeskus Tourutuvan avointa päiväkotia käyttävät vanhemmat. Hirsjärven, Remeksen & Sajavaaran (2002) mukaan kvantitatiivisessa tutkimuksessa määritellään perusjoukko, johon tulosten tulee päteä, ja tästä perusjoukosta otetaan otos. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2002, 129.) Tutkimuksessani perusjoukkoa ovat siis avointa päiväkotia käyttävät vanhemmat ja otos muodostuu vanhemmista jotka täyttävät kyselykaavakkeen.

Keväällä 2009 toimitin Tourutuvalla opinnäytetyön ohjaajien avustuksella laatimani kyselykaavakkeet ja palautuslaatikon. Ohjeistin Tourutuvan työntekijää kertomaan asiakkaille toiveeni täyttää kyselykaavake.

Kyselykaavakkeen etusivulla kerroin omat yhteystietoni ja perustietoja tutkimuksestani. Noin kahden viikon kuluessa kaavakkeista suurin osa oli palautunut, ja hain palautuslaatikon takaisin. Tutkimukseni kohdejoukko koostuu 38 lomakkeesta, joista 34 palautui täytettynä.

5.4 Tutkimusmenetelmä

Tutkimukseni on kvantitatiivinen, eli määrällinen tutkimus. Keskeisiä asioita kvantitatiivisessa tutkimuksessa ovat aikaisempien tutkimusten johtopäätökset ja teorialat, hypoteesien esittäminen sekä käsitteiden määrittely. Koejärjestelyt tai aineiston keruun suunnittelu on järjestettävä niin, että havaintoaineisto soveltuu määrälliseen, numeeriseen mittaamiseen. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa edellytetään melko suurta tutkimusjoukkoa. Muuttujat muodostetaan taulukkomuotoon ja aineisto käsitellään tilastollisesti. Tulokset esitetään esimerkiksi prosenttilomakoiden avulla. (Hirsjärvi ym. 2002, 129.)

Aineistonkeruun menetelmänä tutkimuksessani käytin strukturoitua kyselykaavaketta, jossa oli yksi avoin kysymys. Kysely tunnetaan survey-tutkimuksen keskeisenä menetelmänä. Survey termi tarkoittaa sellaista kyselyn, haastattelun ja havainnoinnin muotoa, johon kuuluu aineiston standardoitu kerääminen, eli kysymykset kysytään kaikilta vastaajilta samalla tavalla, ja jossa kohdehenkilöt muodostavat otoksen tietystä perusjoukosta. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa käytetään yleisesti survey menetelmää. (Hirsjärvi ym. 2002, 182.)

Kyselytutkimuksen etuna voidaan pitää sitä, että niiden avulla voidaan kerätä laaja tutkimusaineisto. Menetelmänä se on myös tutkijalle mieleinen, se säästää tutkijan aikaa ja vaivannäköä. Aikataulun ja kustannusten arvioiminen on myös helppoa. Tulosten tulkinta voi toisinaan olla vaikeaa. Kyselytutkimuksen huonoja puolia ovat esimerkiksi se, että ei voida tietää, kuinka vakavasti vastaajat ovat suhtautuneet tutkimukseen. Myös huonosti

suunniteltu kyselykaavake voi mahdollistaa esimerkiksi väärinymmärryksiä. Ongelmana voi olla myös huono vastausprosentti. (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2009, 195.)

5.5 Aineiston käsittely ja analysointi

Tärkein asia tutkimuksen tekemisessä on kerätyn aineiston analyysi, tulkinta ja johtopäätösten teko. Tutkimuksen alkaessa tavoitteena on juuri näiden vaiheiden saavuttaminen. Analyysivaiheessa tutkijalle selviää, millaisia vastauksia hän saa tutkimusongelmiin. Aineiston käsittelyyn ja analysointiin olisi hyvä ryhtyä mahdollisimman pian tiedonkeruuvaiheen jälkeen. (Hirsjärvi ym. 2002, 207–209.) Aineistoa voidaan analysoida monella tavalla, selittämiseen pyrkivässä lähestymistavassa käytetään usein tilastollista analyysia ja päätelmien tekoa (Hirsjärvi ym. 2009, 224).

Kyselylomakkeisiin perehtymisen aloitin luomalla yleiskatsauksen niiden sisältöön. Kävin läpi oliko kaikkiin kysymyksiin vastattu ja olivatko kyselylomakkeen kysymykset olleet ymmärrettäviä ja vastausvaihtoehdot selkeitä. Myös ainoan avoimen kysymyksen vastauksiin tutustuminen oli mielenkiintoista. Myöhemmin kävin kysymykset läpi kohta kohdalta ja tein käsin kirjanpidon saaduista vastauksista. Teemoittelin kyselylomakkeen kysymykset aiheittain ja kirjoitin saadut tulokset esiin. Tämän jälkeen syötin osan tiedoista Excel- taulukkolaskenta ohjelmaan ja tämän avulla loin haluamistani tuloksista kuvioita ja sain laskettua prosenttiosuuksia.

Analysoin tutkimustulokset teemoittain ja tein johtopäätöksiä esimerkiksi eri tulosten vaikutuksista toisiinsa. Vertasin tutkimustuloksiani aikaisempiin Tourutuvalla tehtyihin tutkimuksiin.

5.6 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Hirsjärvi ja muut (2002) toteavat, että kaikissa tutkimuksissa pyritään arvioimaan tehdyn tutkimuksen luotettavuutta, eli reliaabeliutta. Reliaabelius tarkoittaa tutkimuksen toistettavuutta, eli toistettaessa sama tutkimus samoille henkilöille saataisiin sama tulos. Luotettavuuteen liittyy myös käsite validius, eli pätevyys, jolla tarkoitetaan tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä on tarkoituskin mitata. (Hirsjärvi ym. 2002, 213.)

Kyselyyn liittyy monia etuja. Niiden avulla voidaan kerätä laaja tutkimusaineisto ja kysyä monia asioita. Tutkijan läsnä olo ei myöskään vaikuta tutkimustuloksiin. Kysely on myös tutkijan kannalta mielekäs tapa, sillä tutkijalla säästyy aikaa ja vaivaa. Aikataulutus on helppoa ja kustannukset ovat hyvin ennakoitavissa. Aineiston käsittely onnistuu valmiilla tilastollisilla analyysitavoilla ja raportointimuodoilla. (Hirsjärvi ym. 2002, 182.) Toisaalta Hirsjärvi ym. (2002, 182) nostavat esille myös kyselytutkimuksen ongelmia, kuten aineiston jääminen pinnalliseksi, vastaajien välinpitämätön suhtautuminen tutkimusta kohtaan, perehtymättömyys kysyttävään aiheeseen ja huonosti laaditut vastausvaihtoehdot. (Hirsjärvi ym. 2002, 182.)

Tein opinnäytetyön yhteistyösopimuksen Mannerheimin Lastensuojeluliitto Jyväskylän yhdistys ry:n edustajan kanssa. Yhteistyösopimuksessa hyväksyttiin tutkimuksen tekeminen Tourutuvan avoimessa päiväkodissa ja sovittiin, että en tarvitse erillistä tutkimuslupaa opinnäytetyölleni. Siinä myös yhteistyötahon kanssa sovittu ohjaaja sitoutui ohjaamaan minua opinnäytetyön tekemisessä, ja minä puolestani sitouduin tiedottamaan työn etenemisestä ja lopputuloksesta yhteistyötaholle.

Kyselyyn vastattiin nimettömänä, mikä lisää eettisyyttä tutkittavien kannalta. Kyselykaavakkeen etusivulla kerroin käsitteleväni tutkimustulokset luottamuksellisesti. Opinnäytetyössäni minulla on oikeus käyttää avoin päiväkotikielä käsitettä.

Tutkimustulosten luotettavuutta lisää hyvä vastausprosentti ja aikaisempien Tourutuvalla tehtyjen tutkimusten tulokset. Tutkimukseni luotettavuuteen voi vaikuttaa mahdolliset kyselykaavakkeen väärinymmärrykset. Myös se, että useimmat vanhemmat ovat ilmeisesti täyttäneet kyselykaavakkeen paikan päällä avoimessa päiväkodissa, on voinut vaikuttaa siihen, että kaavake on täytetty nopeasti. Toisaalta itse en tunne yhtään avoimessa päiväkodissa käyvää vanhempaa, joten oma persoonani ei vaikuta tutkimuksen tuloksiin.

6 TUTKIMUSTULOKSET

6.1 Kyselyyn osallistuneiden taustatietoja

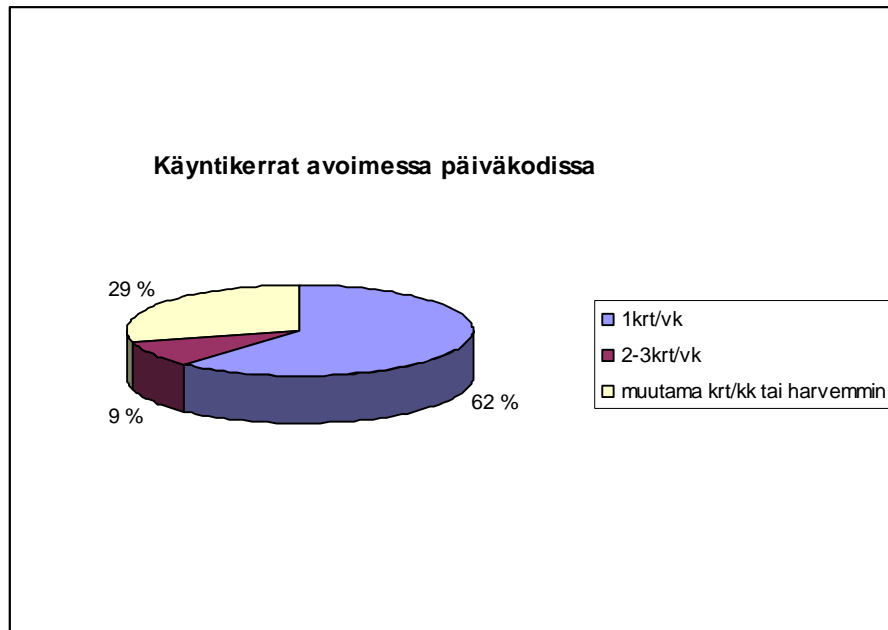
Kyselyyn vastanneista vanhemmista 32 (94 %) oli naisia ja 2 (6 %) miehiä. Avoimessa päiväkodissa käyvien vanhempien ikäryhmät jakaantuivat seuraavasti: vastaajista yli 40- vuotiaita oli 3 (9 %), 30- 40- vuotiaita oli 20 (59 %), 20- 30-vuotiaita oli 11 (32 %) ja alle 20- vuotiaita ei ollut yhtään (0 %).

Kyselyyn vastanneista vanhemmista 19 (56 %) eli avioliitossa ja avioliitossa puolestaan 15 (44 %) vanhempaa. Yksinhuoltajia tai muita perhemuotoja ei löytynyt vastaajista.

Vastaajista 28 (76 %) oli parhaillaan kotiäitinä tai – isänä, 3 (8 %) kävi työssä, 2 (5 %) oli työttömänä, 1 (3 %) vanhempi oli opiskelija. Vanhemmista 3 (8 %) ilmoitti elämäntilanteensa olevan jokin muu.

Kolmessa vastauksessa oli valittu useampi kuin yksi vaihtoehto.

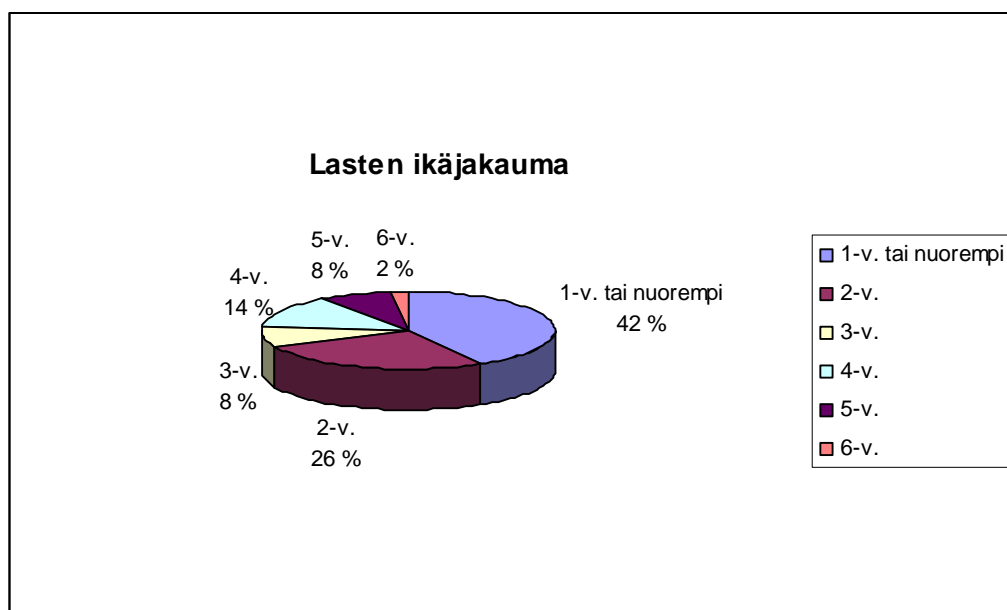
Seuraavasta kuviosta (KUVIO 2) näkyy vastaajien käyntikerrat avoimessa päiväkodissa.

KUVIO 2. Käyntikerrat avoimessa päiväkodissa

Vanhempien mukana avoimessa päiväkodissa käyvien lasten määrää kysyttäessä esiin tuli seuraavanlaisia vastauksia:

20 (59 %)vastaajalla on mukanaan 1 lapsi, 10 (29 %)vastaajalla 2 lasta ja neljällä (12 %) 3 lasta tai enemmän. Avoimessa päiväkodissa käyvien lasten iät näkyvät seuraavassa kuviossa (KUVIO 3).

KUVIO 3. Lasten ikäjakauma

Avoimessa päiväkodissa käyvistä lapsista 33 vastauksessa (94 %) lapsi ei käy päivähoidossa ja 2 vastauksessa (6 %) lapsi käy päivähoidossa. Yksi vastaaja oli vastannut kumpaankin vaihtoehtoon.

6.2 Kyselyyn osallistuneiden sosiaalinen verkosto

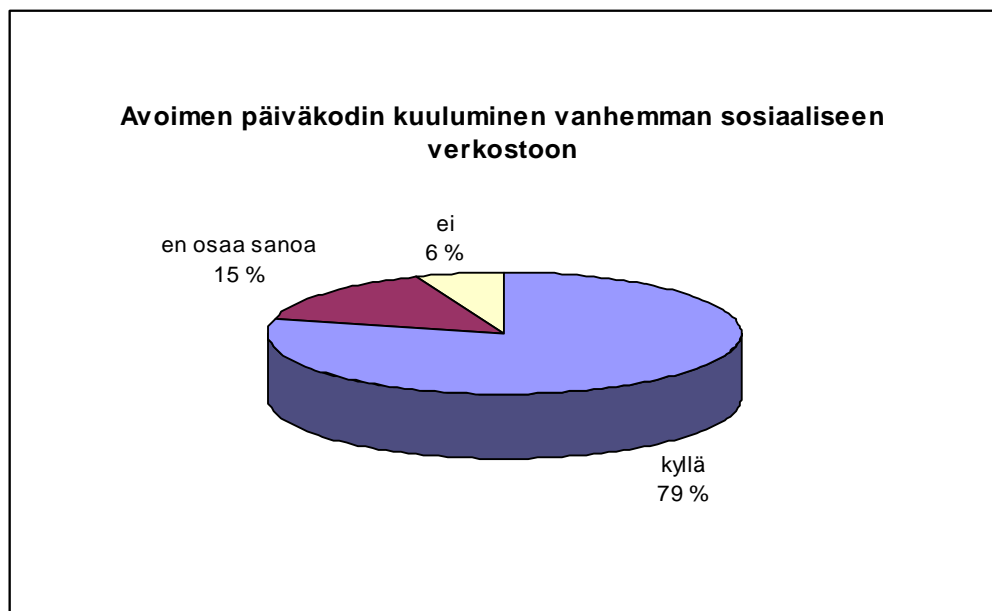
Avoimessa päiväkodissa käyvien vanhempien kokemus sosiaalisen verkostonsa laajuudesta jakaantui seuraavanlaisesti:

9 (26 %) vanhempaa kokee sosiaalisen verkostonsa laajaksi, 17 (50 %) vanhempaa melko laajaksi ja 8 (24 %) vanhempaa suppeaksi.

Avoimessa päiväkodissa käyvien lasten sosiaaliseen verkostoon kuuluu 13 (38 %) vanhemman vastauksen mukaan paljon muita lapsia, kuin avoimessa päiväkodissa käyviä lapsia. Jonkin verran muita lapsia lasten sosiaalisessa verkostossa oli 21 (62 %) vastauksessa. Kukaan vanhemmista (0 %) ei

kokenut lapsensa sosiaaliseen verkostoon kuuluvan vähän tai ei ollenkaan muita lapsia.

Kysyttäessä avoimen päiväkodin kuulumisesta vanhempien sosiaaliseen verkostoon, vastauksista ilmeni, että 26 (79 %) vanhempaa koki avoimen päiväkodin olevan osa sosiaalista verkostoaan, 5 (15 %) vanhempaa ei osannut sanoa kantaansa ja 2 (6 %) vanhempaa koki, että avoin päiväkotiei ole osa sosiaalista verkostoaan. Yksi vanhempi oli jättänyt tähän kysymykseen vastaamatta. Seuraava kuvio (KUVIO 4) havainnollistaa vanhempien kokemusta avoimen päiväkodin kuulumisesta sosiaaliseen verkostoonsa.

KUVIO 4. Osa sosiaalista verkostoa

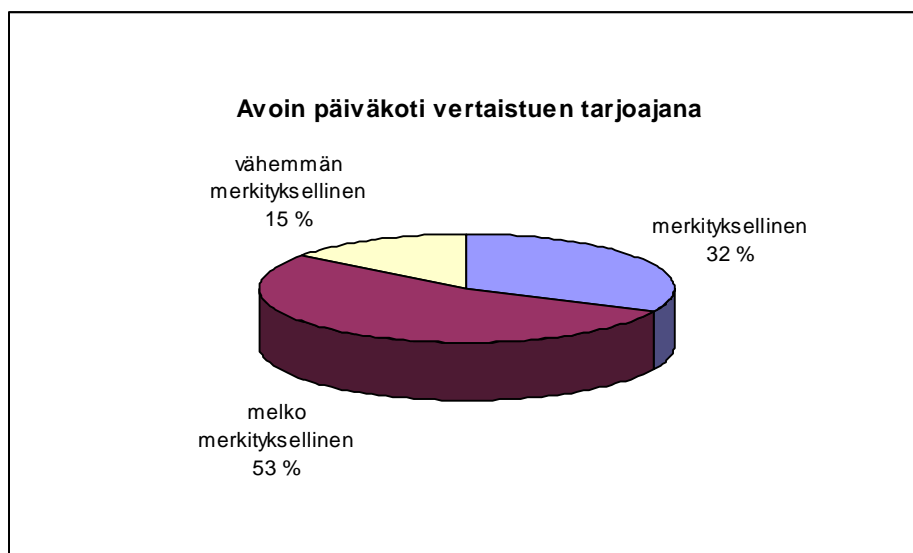
Vastaajista 30 (88 %) vanhempaa kokee kuuluvansa yhteisöön avoimessa päiväkodissa ja 4 (12 %) vanhempaa puolestaan ei koe kuuluvansa yhteisöön avoimessa päiväkodissa.

Avoimessa päiväkodissa tapaamiaan henkilöitä tapaa usein myös toiminnan ulkopuolella 6 (18 %) vanhempaa, silloin tällöin 16 (47 %) vanhempaa ja 12 (35 %) vanhempaa ei tapaa avoimessa päiväkodissa kohtaamiaan henkilöitä toiminnan ulkopuolella.

Vanhemmista 4 (12 %) vastaa avoimessa päiväkodissa käyvien lastensa tapaavan toisiaan myös toiminnan ulkopuolella usein. Silloin tällöin toisiaan tapaa toiminnan ulkopuolella 17 (50 %) vanhemman lapset, kun taas ei koskaan 13 (38 %) vanhemman lapset.

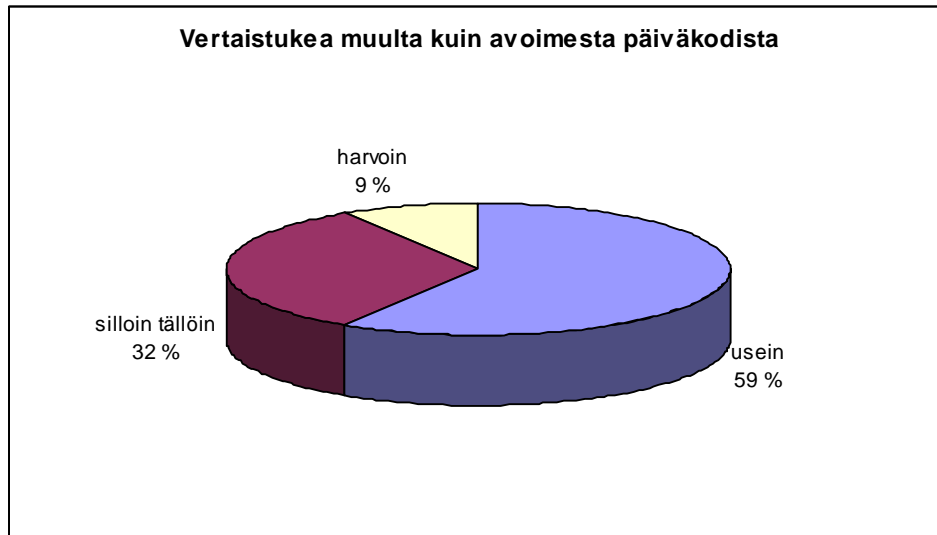
6.3 Avoin päiväkotiki vertaistuen antajana ja tukena arjessa

Vastaajista 11 (32 %) koki avoimen päiväkodin merkitykselliseksi vertaistuen tarjoajaksi. 18 (53 %) vastaajaa puolestaan koki avoimen päiväkodin melko merkitykselliseksi vertaistuen tarjoajaksi, kun taas vähemmän merkitykselliseksi sen koki 5 (15 %) vastaajaa. Alla oleva kuvio (KUVIO 5) selventää tätä tulosta.

KUVIO 5. Vertaistuen tarjoajana

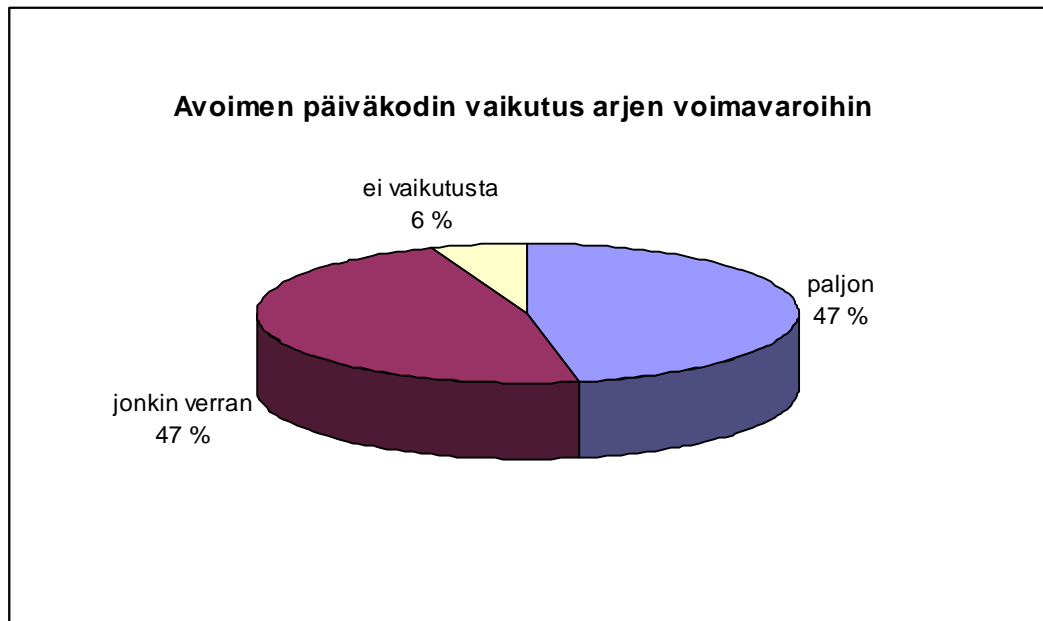
Vastaajista 20 (59 %) sai usein vertaistukea muualta kuin avoimesta päiväkodista, 11 (32 %) vastaajaa silloin tällöin ja harvoin 3 (9 %) vanhempaa. Alla oleva kuvio (KUVIO 6) selventää tätä tulosta.

KUVIO 6. Vertaistukea muualta

Avoimesta päiväkodista vastauksia vanhempien arjessa esiin nouseviin kysymyksiin koki 7 (21 %) vastaajaa saaneensa paljon. 23 (70 %) vastaajaa koki saaneensa jonkin verran ja vähän 3 (9 %) vastaajaa. Yksi vastaajista oli jättänyt kohdan tyhjäksi.

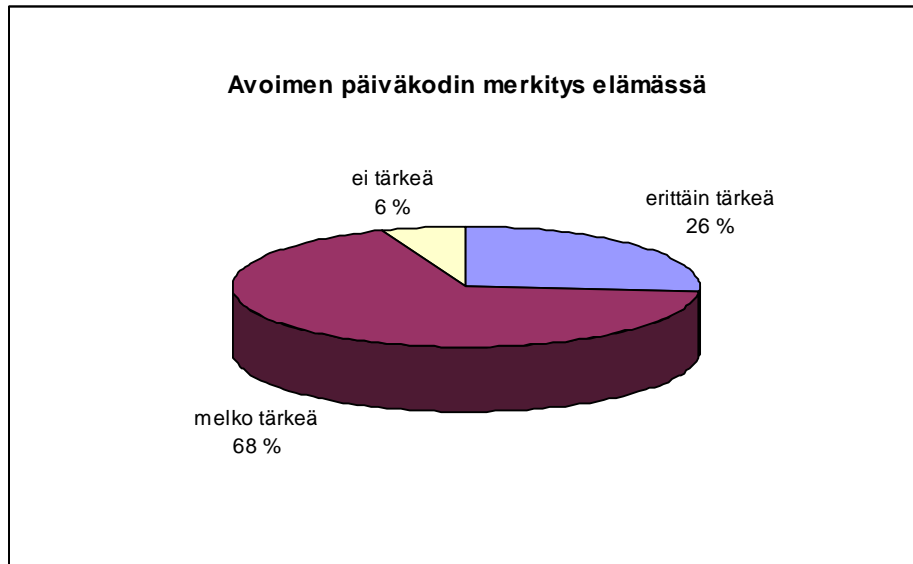
16 (47 %) vastaajaa koki avoimen päiväkodin toimintaan osallistumisen lisänsen voimavaroja arkeensa paljon, 16 (47 %) vanhempaa jonkin verran ja 2 (6 %) vanhempaa ei ole huomannut vaikutusta. Seuraavasta kuviosta (KUVIO 7) näkee havainnollisesti kunkin vaihtoehdon osuuden vastauksista.

KUVIO 7. Vaikutus arjen voimavaroihin

6.4 Avoimen päiväkodin merkitys perheiden arjessa

Vastaajista 9 koki avoimen päiväkodin toiminnan erittäin tärkeäksi osaksi elämäänsä. Melko tärkeäksi koki 23 vastaajaa ja 2 kaksi vastaajaa ei kokenut toimintaa tärkeäksi osaksi elämäänsä. Seuraava kuvio (KUVIO 8) havainnollistaa tätä tulosta.

KUVIO 8. Merkitys elämässä

Seuraava kuvio (KUVIO 9) kertoo tärkeimmät syyt vanhempien valinnalle käydä avoimessa päiväkodissa. Taulukossa näkyy vanhempien vastausten lukumäärät, vastauksissa sai valita neljä tärkeintä kohtaa. Neljän vanhempien tärkeimmäksi valitseman vaihtoehdon prosentuaaliset osuudet vastauksista ovat: lapsen saamat kontaktit toisiin lapsiin (24 %), mielekäs toiminta (22 %), vertaistuki (19 %) ja mahdollisuus päästä pois kotoa (12 %).

KUVIO 9. Käynneissä tärkeää

Asiat, jotka nousevat esiin muina syinä käydä avoimessa päiväkodissa:

- vaihtelua arkeen
- harrastus
- oma rentoutuminen
- muiden vanhempien tapaaminen

Kyselylomakkeen avoimessa kysymyksessä vanhemmat saivat vapaasti kertoa haluamiansa asioita avoimen päiväkodin toiminnasta. Vastauksissa nousee esiin toiminnan kokeminen ehdottoman tärkeänä ennaltaehkäisevänä lapsiperheen tukimuotona. Avoin päiväkotiki mahdollistaa vertaistuen kokemisen ja antaa voimavaroja arkeen. Avoin päiväkotiki koetaan ”toisena olohuoneena”, jossa vanhempi pääsee viettämään hengähdystauon, viikon kohokohdan. Avoin päiväkotiki koetaan turvallisena ja lapsiperheen tarpeisiin vastaavana paikkana, jossa myös lapsilla on hyvä olla. Avoin päiväkotiki on uudelle paikkakunnalle muuttaneille vanhemmille hyvä mahdollisuus luoda uusia ihmissuhteita. Muutama vanhempi toteaa, että ilman avoimen

päiväkodin tarjoamaa toimintaa, ei olisi jaksanut hoitaa lapsiaan kotona niin pitkään.

6.5 Johtopäätökset tuloksista

Avoimessa päiväkodissa käyvistä vanhemmista pääryhmän muodostavat kotona 0- 2- vuotiasta lasta/ 2lastaan hoitavat 20- 40- vuotiaat kotiäidit yhdessä lapsensa/lapsiensa kanssa. Avoimessa päiväkodissa käydään yleisimmin kerran viikossa.

Moni (yhteensä 76 %) avoimessa päiväkodissa käyvistä vanhemmista kokee sosiaalisen verkostonsa laajaksi tai melko laajaksi. Suuri osa (lähes 80 %) vanhemmista kokee avoimen päiväkodin kuuluvan sosiaaliseen verkostoonsa. Sekä vanhemmat, että lapset tapailevat myös avoimen päiväkodin ulkopuolella.

Lähes 90 % vanhemmista kokee kuuluvansa avoimessa päiväkodissa yhteisöön, vaikka pienempi prosentti kokee avoimen päiväkodin olevan osa sosiaalista verkostoaan. Tutkimustulosten mukaan avoimessa päiväkodissa käyvien lasten sosiaalisen verkostoon kuuluu paljon tai jonkin verran muita kuin avoimessa päiväkodissa käyviä lapsia. Tästä huolimatta avoimessa päiväkodissa luodut lasten väliset ystävyyssuhteet ovat merkityksellisiä, sillä lapset tapailevat myös avoimen päiväkodin ulkopuolella.

Vanhemmat kokevat avoimen päiväkodin melko merkitykselliseksi tai merkitykselliseksi vertaistuen tarjoajaksi 85 % vastauksista, mikä osoittaa avoimen päiväkodin tarpeellisuutta lapsiperheen vertaistuen mahdollistajana. Mielenkiintoisen tästä tuloksesta tekee se, että jopa 60 % vanhemmista kokee saavansa vertaistukea muualta kuin avoimesta päiväkodista usein ja 32 % silloin tällöin. Tästä huolimatta vanhemmat siis arvostavat avoimesta päiväkodista saamaansa vertaistukea.

Konkreettisia vastauksia arjen kysymyksiin vanhemmista 70 % kokee saaneensa jonkin verran. Tätä tulosta tukee Lähdeniemen (2000) tutkimus, jonka mukaan vanhemmat eivät osaa konkreettisesti ilmaista Tourutuvan merkitystä vanhemmuuden tukemisessa, saatu tuki on enemmän tiedostamatonta. (Lähdeniemi 2000, 67.) Mielestäni tämä pätee myös oman tutkimukseni johtopäätökseksi, sillä vastauksissa olisi voinut ajatella ”paljon” vastausvaihtoehdon olevan prosentuaalisesti suurempi, kun vertaa tulosta siihen kuinka suurella prosentilla vanhemmat arvostavat avoimen päiväkodin toimintaa vertaistuen tarjoajana.

Vanhempien arjessa jaksamisen kannalta avoimen päiväkodin toiminnan voi katsoa olevan merkityksellinen sillä lähes puolet vastaajista kokee saaneensa toiminnasta paljon voimavaroja arkeensa. Vain 6 % vastaajista ei tunne toiminnan vaikuttaneen omiin arjen voimavaroihin. Kun verrataan tätä tulosta vanhempien käyntikertoihin (KUVIO 2) avoimessa päiväkodissa, 62 % vanhemmista ja lapsista käy avoimessa päiväkodissa yhden kerran viikossa. Johtopäätöksenä voi nähdä jo yhden päivän osallistumisella avoimen päiväkodin toimintaan olevan vanhemman voimavaroja lisäävä vaikutus.

Vastanneista vanhemmista 26 % kokee avoimen päiväkodin merkityksen erittäin tärkeäksi elämässään ja melko tärkeäksi 68 % vastaajista. Yhteensä tämä on siis 94 % vastanneista vanhemmista. Vastaajista suuri osa koki sekä oman että lastensa sosiaalisen verkoston olevan laaja tai melko laaja, ja vertaistukea saatiin usein myös muualta. Tästä huolimatta avoimen päiväkodin toimintaan osallistuminen on perheiden elämässä merkityksellistä. Muun muassa toiminnan kokeminen harrastuksena ja oman rentoutumisen hakeminen osoittavat avoimen päiväkodin merkitystä vanhempien arjessa. Vanhemmat kokevat avoimen päiväkodin toiminnan ennaltaehkäisevänä lapsiperheen tukimuotona, jolla on arjen voimavaroja lisäävä vaikutus. Ainakin joissakin tapauksissa avoimen päiväkodin toimintaan osallistuminen on ollut vaikuttamassa vanhemman valintaan hoitaa lapsiaan kotona. Tutkimukseni tulokset osoittavat avoimen päiväkodin olevan siis merkityksellinen lapsiperheiden tukimuoto.

7 POHDINTA

Opinnäytetyöprosessini on ollut pitkä ja työläs, mutta mielenkiintoinen. Aiheen löytymisen jälkeen mielenkiintoni valittua aihetta kohtaan on säilynyt korkealla, mutta muu elämäntilanteeni on hidastanut työn etenemistä. Nyt työn ollessa loppusuoralla koen edelleen opinnäytetyöni aiheen olevan ammatillisesti itseäni hyödyntävä. Tiedonhankinta opinnäytetyötäni varten oli pitkä prosessi, ja vaati aikansa, että sain rajattua aiheen. Kun sain aiheen selkiytettyä itselleni, oli teorian tiedon kirjoittaminen ja kyselykaavakkeen suunnittelu helpompaa. Kyselykaavake on mielestäni onnistunut ja kyselyn palautusprosentti hyvä. Tutkimustulosten läpikäyminen oli mielenkiintoista, mutta johtopäätösten tekeminen oli haastavaa. Opinnäytetyön loppuun asti saattaminen on vaatinut pitkäjänteisyyttä, mutta mielestäni olen saavuttanut omat tavoitteeni.

Lapsiperheiden palveluiden järjestäminen on yhteiskunnallisesti merkittävä asia. Kuten aikaisemmin teoriaosuudessa kirjoitin, lapsiperheiden vanhemmat ovat nykyisin hyvin tietoisia vanhemmuudestaan, perhettä ja lapsikeskeisyyttä pidetään tärkeänä. Kuitenkin jokaisen perheen arjesta löytyy ennakoimattomuutta ja epäjohdonmukaisuutta, mikä vaikuttaa perheen arjen muotoutumiseen. (Rönkä ym. 2009, 15.) Vanhemman henkisen hyvinvoinnin tila vaikuttaa vanhemman kykyyn toimia kasvattajana toivomallaan tavalla. Vanhemman henkinen hyvinvointi voidaan nähdä tärkeimpänä vanhemmuuteen vaikuttavana tekijänä. Vanhemman elämään kuuluvien askareiden sekä perhe- elämään kuuluvien haastavien hetkien suhdetta epäsuotuisaan vanhemmuuteen, sekä vanhemman ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen ja sitä kautta lapsen kehitykseen, ei tulisi unohtaa. (Rönkä ym. 2009, 56–57.)

Avoimen päiväkodin toiminta lapsiperheiden palvelumuotona voidaan tutkimukseni tulosten mukaan nähdä olevan perheille merkityksellinen. Avoimen päiväkodin voidaan nähdä olevan kotona 0- 2- vuotiaita lapsia hoitavien vanhempien, pääasiassa äitien, tukimuoto. Saman tuloksen äitien suuresta osuudesta Tourutuvan käyttäjäkunnassa esitti Lähdeniemi (2000, 69) tutkimuksessaan Tourutuvalla. Tämä ilmiö on mielenkiintoinen, sillä kuten teoriaosuudessaani aikaisemmin toin esille, Suomessa perhe- elämään kuuluu tasa-arvoinen suhde miehen ja naisen välillä. Tämä periaatteessa mahdollistaisi kahden elättäjän ja kahden hoitajan mallin. (Takala 2005, 50–51.) Käytännössä koti- isyys näyttää edelleen olevan harvinaista. Kuinka koti- isyyden arvostusta saataisiin lisättyä yhteiskunnassamme?

Tutkimukseen vastanneiden vanhempien vastaukset osoittavat, että avointa päiväkotia käyttävät pääasiassa lapset, jotka eivät käy päivähoidossa. Pääosalla avoimessa päiväkodissa käyvistä vanhemmista oli mukanaan yksi lapsi. Tutkimukseni tuloksissa nousee esiin vanhempien kokemus avoimen päiväkodin vaikutuksesta heidän valinnalleen hoitaa lapset kotona. Oma kokemukseni on, että kotiäidin elämässä työläimpiä vuosia ovat juuri lapsen kaksi ensimmäistä vuotta, jolloin vanhemmalla on mielestäni suuri riski eristäytyä sosiaalisista verkostoista. Pieni lapsi vaatii tarkan päivärytmin ja esimerkiksi päiväunet vievät ison osan päivästä. Arki pyörii pääasiassa kotona, koska lapsen tarpeiden huomioiminen muualla voi tuntua vanhemmasta työläältä. Varhaiskasvatuksen uudistumisen linjauksia 2009 ehdottaa avointen varhaiskasvatuspalveluiden vakiinnuttamista tasavertaiseksi toimintamuodoksi muiden päivähoitopalveluiden kanssa. (Varhaiskasvatuksen uudistumisen linjauksia 2009, 25.) Myös Alilan ja Portellin (2008) selvitys Avointen varhaiskasvatuspalvelujen nykytilasta ja kehittämistarpeista vuonna 2007 esittää avoimia varhaiskasvatuspalveluita lisättäväksi lakiin subjektiiviseksi oikeudeksi vanhemmille, jotka ovat poissa työelämästä tai opiskeluista. Myös paikallista sekä perheiden näkökulmaa tulisi kehittää, sekä kiinnittää toiminnassa huomiota vanhemmuuden tukemiseen. (Alila & Portell 2008, 65–67.)

Opinnäytetyöni tutkimustulokset osoittavat, että jo yksi käyntikerta viikossa avoimessa päiväkodissa lisää vanhemman kokemusta arjen voimavarojen lisääntymisestä. Ihmisellä on aina ollut tarve yhteisten kokemusten jakamiseen, eli vertaistukeen. Vertaistoiminnassa yksilöä kohdellaan tasa-arvoisesti, avoimesti ja kunnioittaen. Vertaistoiminta perustuu vapaaehtoisuuteen ja vastavuoroisuuteen. Ennen vertaistuen tarjoajina olivat pitkälti perheet ja naapurit. Yhteisöllisyys on kuitenkin haurastunut yhteiskunnan kehittyessä viime vuosikymmeninä. (Niemelä & Dufva 2003, 30–33.) Myös Dunder (2007, 72- 73) toteaa tutkimuksessaan Tourutuvalla, että äidit saavat toisten äitien vertaisryhmätapaamisten kautta voimia arkeensa, mikä vaikuttaa äitien viihtymiseen kotona lastensa kanssa.

Tutkimukseni tulokset osoittavat, että avoin päiväkotitoiminta koetaan osaksi omaa sosiaalista verkostoa ja se antaa lapsiperheelle mahdollisuuden kokea yhteisöllisyyttä samassa elämäntilanteessa olevien kanssa. Myös Lähdeniemi (2000, 68) tuo esille tutkimuksessaan avoimen päiväkodin merkitystä lasten sosiaalisten suhteiden luojana.

Lähdeniemi (2000) esittää tutkimuksessaan toiveen selvittää Tourutuvan käyttäjäkuntaa laajemmin, jotta erilaiset käyttäjäryhmät saataisiin selvemmin esille. Hänen tutkimuksessaan perherakenteiden muutosta ei näy Tourutuvan käyttäjäkunnassa. (Lähdeniemi 2000, 69- 71.) Oma tutkimukseni selventää hänen toivettaan. Vaikka oman tutkimukseni otantajoukko on huomattavasti suurempi, kuin Lähdeniemen (2000) tutkimuksessa, ja hänen tekemästään tutkimuksesta on lähes kymmenen vuotta aikaa, niin tutkimustulokseni osoittavat samoin yksinhuoltajien ja nuorten vanhempien vähäisen määrän käyttäjäkunnassa. Omassa elämässäni pienten lasten äitinä koen ystäväperheiden merkityksen oman ja perheeni jaksamisen kannalta erittäin tärkeäksi. Erityisesti vaikeina hetkinä on tärkeää hakea voimaa muilta samassa elämäntilanteessa olevilta ihmisiltä. Oma sosiaalinen verkostoni on laaja, mutta usein olen pohtinut niiden vanhempien jaksamista, jotka toteuttavat vanhemmuuttaan ilman ympärillä olevaa luonnollista sosiaalista verkostoa. Mielestäni yhteiskunnassa on kiinnitettävä heidän jaksamiseen

huomiota. Yhteiskunnan kehityksen myötä monet pienten lasten vanhemmat asuvat kaukana isovanhemmistaan ja muista sukulaisistaan. Vanhemmat voivat kokea yksinäisyyttä, ja heikot sosiaaliset verkostot voivat kärjistää lasten ongelmia. Lapsiperheiden verkostoitumista ja sen seurauksena yhteisöllisyyttä ja vertaistukea tulisi tukea perhepalveluilla. (Aula, 2006.) Oman mielikuvani ja esimerkiksi koulutukseni kautta tekemieni työharjoittelujen kautta olen saanut sellaisen käsityksen, että vanhemmuuden ongelmat voivat kasaantua heille, joilla on muutenkin ongelmia elämässä. Tulisiko Tourutuvan avointa päiväkotia mainostaa enemmän? Voisivatko neuvolat ohjata nuoria vanhempia tai yksinhuoltajia Tourutuvalle? Ovatko palvelujen piiriin löytäneet esimerkiksi maahanmuuttajataustaiset vanhemmat?

Tutkimukseni tulosten mukaan avoimen päiväkodin merkitystä arjen tukimuotona ei välttämättä koeta konkreettisena, vaikka toiminnalla on positiivinen vaikutus vanhemman arjen voimavaroihin. Tätä tulosta tukee Lähdenniemen (2000) tutkimus, jonka mukaan vanhemmat eivät osaa konkreettisesti ilmaista Tourutuvan merkitystä vanhemmuuden tukemisessa, saatu tuki on enemmän tiedostamatonta. (Lähdenniemi 2000, 67.) Myös Dunder (2007, 75) toteaa tutkimuksessaan, että toisten äitien kokemusten kuuleminen on tärkeää, vaikka omiin kysymyksiin ei saisikaan konkreettisia vastauksia. Toisaalta oman tutkimukseni avoimesta kysymyksestä saadut vastaukset osoittavat vanhempien kokevan toiminnan olevan arkeen vaihtelua tuova harrastus ja mahdollisuus omaan rentoutumiseen, mikä osoittaa konkreettisesti vanhempien saaman hyödyn toimintaan osallistumisesta.

Verratessa tutkimustuloksiani Dunderin (2007) tutkimukseen, oman tutkimukseni mukaan avoimessa päiväkodissa käyvät vanhemmat ja lapset tapaavat toiminnan ulkopuolella yllättävän usein. Dunderin (2007, 72) tekemä tutkimus osoittaa Tourutuvalla käyvien vanhempien tapaavan harvoin toiminnan ulkopuolella. Toisaalta Lähdenniemi (2000, 68) toteaa tutkimuksessaan, että perhekeskuksen kävijöiden keskuudessa esiintyy ryhmäytymistä. Ryhmään kuuluvat tapaavat myös toiminnan ulkopuolella. Mietityttämään minua jäi tutkimukseni vastaajissa he, jotka esimerkiksi

vastasivat, että avoin päiväkotiei ole osa heidän sosiaalista verkostoaan tai eivät tunne kuuluvansa avoimessa päiväkodissa yhteisöön. Ovatko he niitä, jotka eivät koe saaneensa avoimesta päiväkodista voimavaroja arkeensa ja jotka kokevat sosiaalinen verkostonsa suppeaksi? Tätä näkökulmaa olisi hyvä pohtia avoimen päiväkodin toiminnan suunnittelussa.

Pohdin tutkimustuloksiini vaikuttaneita tekijöitä, ja kiinnitin huomiota siihen, että onko ihmisillä taipumus antaa positiivisempi kuva omasta elämästään kuin mitä todellisuus on. Olin yllättynyt siitä kuinka laajaksi vastaajat kokivat sekä oman, että lastensa sosiaalisen verkoston, ja kuinka paljon vanhemmat kokivat saavansa vertaistukea myös muualta kuin avoimesta päiväkodista. Pohdin myös sitä, kuinka ihmiset ymmärtävät esimerkiksi käsitteet laaja, melko laaja ja suppea. Tutkimukseni kyselykaavakkeeseen olisin jälkikäteen tehnyt joitakin muutoksia, kuten vanhempien ikää kysyttäessä olisin rajannut iät pienempiin osiin, jolloin olisin saanut tarkemmin selville vähän päälle 20-vuotiaiden osuuden vanhemmista. Mielenkiintoni tätä asiaa kohtaan heräsi, kun totesin alle 20-vuotiaiden vanhempien puuttuvan vastaajakunnasta.

Avoin päiväkotie on ollut Jyväskylän seudulla keskustelussa toiminnan epävarman jatkon vuoksi. Myös Dunder (2007, 81) nostaa tutkimuksessaan esiin vanhempien huolen Tourutuvan toiminnan tulevaisuudesta. Oman tutkimukseni tulokset tukevat avoimen päiväkodin merkitystä lapsiperheiden tukimuotona. Jatkotutkimuksen aiheina näen kartoittaa esimerkiksi yksinhuoltajien, maahanmuuttajataustaisten vanhempien ja nuorten vanhempien osallistumisaktiivisuutta avoimiin varhaiskasvatuspalveluihin. Myös uudet tutkimukset kotiäitiydestä olisivat tarpeellisia, sillä teoretietoa kotiäitiydestä oli vaikeaa löytää.

LÄHTEET

- Akbay, K. & Iivanainen, T. 2009. Perhekeskus Tourutupa uhattuna. Keski-suomalainen 29.4.2009.
- Alila, K. & Portell, T. 2008. Leikkitoiminnasta avoimeen varhaiskasvatukseen. Avointen varhaiskasvatuspalvelujen nykytila ja kehittämistarpeet 2007. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Aula, M. K. 2009. Lapsiasiavaltuutetun kannanotto varhaiskasvatuksen ja päivähoiton uudistamiseksi. Viitattu 26.10.2009. Lapsiasiavaltuutetun sivusto. [Http://lapsiasia.fi](http://lapsiasia.fi).
- Aula, M. K. 2006. Avauspuhe, VIII Valtakunnalliset neuvolapäivät Espoo. Viitattu 26.10.2009. Lapsiasiavaltuutetun sivusto. [Http://lapsiasia.fi](http://lapsiasia.fi).
- Dunder, S. 2007. Jaettu äitiys vertaisryhmässä. Pro gradu- tutkielma. Jyväskylän yliopisto: Kasvatustieteen laitos.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2002. Tutki ja kirjoita. 6.- 7. p. Vantaa: Tummavuoren kirjapaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. p. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino.
- Iivanainen, T., Seppänen, L. & Akbay, K. 2009. Tourutuvan toiminta jatkuu. Keski-suomalainen 9.8.2009.
- Jokinen, E. 2005. Aikuisten arki. Tampere: Tammer- Paino.
- Jyväskylä 2008-2010 Jyväskylän varhaiskasvatussuunnitelma. 2005. Viitattu 26.10.2009. Jyväskylän kaupungin verkkopalvelu. [Http://www.jkl.fi](http://www.jkl.fi).
- Järjestöjen avoin varhaiskasvatus. 2006. Viitattu 26.10.2009. Varttua, varhaiskasvatuksen verkkopalvelu. <http://www.varttua.stakes.fi>.
- Kuntien avoin varhaiskasvatus. 2009. Viitattu 26.10.2009. Varttua, varhaiskasvatuksen verkkopalvelu. <http://www.varttua.stakes.fi>.
- Laaja toimikunta päivähoitolain kiireelliseen uudistustyöhön. Viitattu 26.10.2009. Opetusalan Ammattijärjestö OAJ:n sivusto. [Http:// www.oaj.fi](http://www.oaj.fi).

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2007-2011. 2007. Viitattu 26.10.2009. Opetusministeriön sivusto. [Http:// www.minedu.fi](http://www.minedu.fi).

L 19.1.1973/36. Päivähoitolaki. Viitattu 26.10.2009. Valtion säädöstietopankki Finlex. [Http://www.finlex.fi](http://www.finlex.fi), ajantasainen lainsäädäntö.

Lähdenniemi, H. 2000. Perhekeskuksen eri palveluiden merkitys ja vastaavuus lapsiperheiden muuttuviin tarpeisiin ja toiveisiin: tapaustutkimus Perhekeskus Tourutuvan palvelujen käyttäjien keskuudessa. Kasvatustieteen pro gradu- tutkielma. Jyväskylän yliopisto: Varhaiskasvatuksen laitos.

Mannerheimin lastensuojeluliitto Jyväskylän yhdistys ry. Viitattu 26.10.2009. Mannerheimin lastensuojeluliiton Jyväskylän yhdistys ry:n sivusto. [Http://tourutupa.fi](http://tourutupa.fi).

MLL:n suunta 2014. 2005. Viitattu 26.10.2009. Mannerheimin lastensuojeluliiton sivusto. [Http://mll.fi](http://mll.fi).

Matilainen, T. 2008. Lapsi elää rutiineista, helppo ja hyvä arki. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.

Niemelä, J. & Dufva, V. 2003. Hyvinvoinnin arjen asiantuntijat, Sosiaali- ja terveysjärjestöt uudella vuosituhannella. Juva: WSOY.

Nieminen, K. 2009. Vaunuralli toivotti kevätiloa. Keskisuomalainen 1.5.2009.

Nykänen, H. 2008. Tourutuvan avoimen päiväkodin jatko uhattuna. Keskisuomalainen 17.12.2008, 6.

Rönkä, A., Malinen, K. & Lämsä, T. 2009. Perhe- elämän paletti, vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Juva: WSOY.

Seppänen, L., Iivanainen, T. & Akbay, K. 2009. Tourutupa sykkii elämää. Keskisuomalainen 16.5.2009.

Seurakuntien avoin varhaiskasvatus. 2006. Viitattu 26.10.2009. Varttua, varhaiskasvatuksen verkkopalvelu. [Http://www.varttua.stakes.fi](http://www.varttua.stakes.fi).

Suomen varhaiskasvatuksen järjestelmä. Viitattu 27.10.2009. Varttua, varhaiskasvatuksen verkkopalvelu. [Http://www.varttua.stakes.fi](http://www.varttua.stakes.fi).

Takala, P. 2005. Onko meillä malttia sijoittaa lapsiin? Helsinki: Edita Prima.

Varhaiskasvatus. 2009. Viitattu 26.10.2009. Jyväskylän kaupunki, sosiaali- ja terveyspalvelut. [Http://www.jkl.fi](http://www.jkl.fi).

Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. 2002. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Varhaiskasvatuksen uudistumisen linjauksia. 2009. Viitattu 4.11.2009. Sosiaali- ja terveysministeriö. [Http://www.stm.fi](http://www.stm.fi).

Vasu-asiakirja. 2009. Viitattu 26.10.2009. Varttua, varhaiskasvatuksen verkkopalvelu. [Http://varttua.stakes.fi](http://varttua.stakes.fi).

LIITTEET

LIITE 1 Opinnäytetyön kyselykaavake

Hei!

Olen sosionomiopiskelija Jyväskylän ammattikorkeakoulusta ja teen opinnäytetyötä Perhekeskus Tourutuvan avoimeen päiväkotiin liittyen. Olisin iloinen jos vastaisit seuraavilla sivuilla oleviin kysymyksiin. Vastauksien avulla saisin tietoa siitä, mikä on avoimen päiväkodin rooli perheiden sosiaalisessa verkostossa ja vertaistuen tarjoajana. Vastauslomakkeeseen vastataan nimettömänä ja se käsitellään luottamuksellisesti.

Palauta lomake Perhekeskus Tourutuvalla vastauksia varten olevaan laatikkoon.

Keväisin terveisin,
Pirkko Tissari (044 5506 710)

Kysymyslomakkeen kysymyksissä avoimesta päiväkodista puhuttaessa tarkoitetaan Perhekeskus Tourutuvan avointa päiväkotia!

TAUSTATIEDOT:

1. Mikä on sukupuolenne?

a) nainen b) mies

2. Mikä on ikänne?

a) Alle 20-v. b) 20- 30-v.

c) 30- 40-v. d) yli 40-v.

3. Mikä on perhemuotonne?

a) avioliitto b) avoliitto

c) yksinhuoltaja d) muu

4. Mikä on elämäntilanteenne?

a) kotiäiti/ -isä b) työssäkäyvä c) työtön

d) opiskelija e) muu

5. Onko lapsenne päivähoidossa?

a) kyllä

b) ei

6. Kuinka usein käytte Perhekeskus Tourutuvan avoimessa päiväkodissa?

a) 1 krt/vk,

b) 2-3 krt/vk,

c) muutaman kerran kuukaudessa tai harvemmin

7. Avoimessa päiväkodissa käyvien lastenne määrä?

a) 1 lapsi b) 2 lasta c) 3 lasta tai enemmän

8. Avoimessa päiväkodissa käyvän lapsenne/lapsienne ikä?

a) 1-v. b) 2-v. c) 3-v. d) 4-v. e) 5-v. f) 6-v.

KYSYMYKSIÄ SOSIAALISEEN VERKOSTOON LIITTYEN:

9. Millainen on mielestänne sosiaalinen verkostonne?

a) laaja b) melko laaja c) suppea

10. Kuuluuko avoin päiväkotitoiminta sosiaaliseen verkostoonne?

a) kyllä b) en osaa sanoa c) ei

11. Tapaatteko avoimessa päiväkodissa kohtaamianne henkilöitä myös toiminnan ulkopuolella?

a) usein

b) silloin tällöin

c) en koskaan

12. Kuuluuko lapsesi/lapsenne sosiaaliseen verkostoon muita lapsia kuin avoimessa päiväkodissa tapaamiansa lapsia?

a) paljon

b) jonkin verran

c) vähän tai ei ollenkaan

13. Tapaako lapsenne avoimessa päiväkodissa kohtaamiaan lapsia toiminnan ulkopuolella?

a) usein

b) silloin tällöin

c) ei koskaan

14. Tunnetteko kuuluvanne avoimessa päiväkodissa yhteisöön?

a) kyllä b) ei

15. Onko avoimen päiväkodin toiminta tärkeässä osassa elämässänne?

- a) erittäin tärkeä
- b) melko tärkeä
- c) ei tärkeä

KYSYMYKSIÄ VERTAISTUKEEN LIITTYEN:

16. Mikä on avoimen päiväkodin merkitys vertaistuen tarjoajana elämäntilanteessanne?

- a) merkityksellinen
- b) melko merkityksellinen
- c) vähemmän merkityksellinen

17. Saatteko vertaistukea muualta kuin avoimesta päiväkodista?

- a) usein
- b) silloin tällöin
- c) harvoin

18. Koetteko saaneenne vastauksia arjen kysymyksiin avoimesta päiväkodista?(esim. lasten kasvatukseen, vanhemmuuteen jne. liittyen)

- a) paljon
- b) jonkin verran
- c) vähän

19. Onko avoimen päiväkodin toimintaan osallistuminen lisännyt voimavaroja arkeenne?

- a) paljon
- b) jonkin verran
- c) ei vaikutusta

20. Miksi käytte avoimessa päiväkodissa? (valitse neljä tärkeintä)

- a) vapaaehtoisuus
- b) edullisuus

- c) vertaistuki
- d) mielekäs toiminta
- e) ruokailu
- f) asiantuntija vierailut
- g) lapsen saamat kontaktit muihin lapsiin
- h) mahdollisuus päästä pois kotoa
- i) Muu, mikä? _____

21. Mitä muuta haluatte sanoa avoimen päiväkodin toiminnasta?

Kiitos vastauksista!

